4 • 2010

RUUSUNLEHTI
ROSENBLADET

SUOMEN RUUSUSEURA RY • FINSKA ROSENSÄLLSKAPET RF

Suomen Ruususeura ry Finska Rosensällskapet rf

Perustettu – Grundat 1989
www.ruususeura.fi
Puh. 050 4966155
Jäsenmaksu – medlemsavgift 20 €, tili – konto Aktia 405531-233147
IBAN: FI46 40553120033147, BIC-KOD: HELSFIHH

Jäsenyydet - Medlemskap
Puutarhaliitto ry
The World Federation of
Rose Societies
Nordisk Rosenselskab

Puheenjohtaja – Ordförande
Lauri Korpijaakko
Koivutie 7,
39100 Hämeenkyrö
Puh. 050 4966155
k-jaakko@kolumbus.fi

Varainhoitaja – kassör
Timo Saarimaa
Raatalantie 116
31500 Koski TL
hongiston.taimisto@co.inet.fi

Sihteeri – Sekreterare
Heikki Aalto
Syyskesäntie 2
20780 Kaarina
Puh. 044 556 7213
hessu.aalto@suomi24.fi

Jäsenrekisteri – Medlems registret
Liisa Leppäkoski
Metsolankatu 32
33900 Tampere
Puh. 050 3468800
liisa.leppakoski@koulut.tampere.fi

Helsingin paikallisryhmä
Helsingfors lokalgrupp
Hillevi Byman
Kaukolantie 27
02140 ESPOO
Puh. (09) 541 8596

Tytti Heiskala
Uuraantie 5
02140 ESPOO
Puh. (09) 5127 998
040 419 9943
tyse.heiskala@kolumbus.fi

Jyväskylän paikallisryhmä
Hannu Liimatainen
Valkamantie 85
41180 Vehniä
Puh.0500-914626
hannuliimatainen@hotmail.com

Länsirannikon paikallisryhmä
Västkustens lokalgrupp
Esa Urhonen
Santtion kylätie 43
23960 Santtio
Puh. (02) 825 8684
esa.urhonen@lansi-suomi.fi

Oulun paikallisryhmä
Uleåborgs lokalgrupp
Matti Kulju
Ylispuuntie 13
90420 Oulu
Puh. (08) 533 3799 (kesällä taimistolle)
tai (08) 335 744 (talvella kotiin)
m.kulju@kolumbus.fi

Pohjanmaan paikallisryhmä
Österbottens lokalgrupp
Jorma Höykinpuro
Timontie 5
65300 Vaasa
Puh. (06) 315 1995, 050 3370349
jkhpuro@japo.fi

Margareta Wickman
Björnåsvägen 197
64610 Övermark
Tel. (06) 225 3610
botnia.plant@tawi.fi

Etelä-Pohjanmaan alueen
paikallisryhmät
Anna Wahlberg
Tuomikyläntie 463 b
60720 Tuomikylä
Puh. 045 1120 494
anna.wahlberg@seinajoki.fi

Pirkanmaan paikallisryhmä
Tuuli Lahdentausta
Solkikatu 6 A 9
33710 Tampere
Puh. 0440 99 55 32
tuulahd@suomi24.fi

Anne Nikander
Jussilankatu 1 C 17
33580 Tampere,
Puh. 050 5936421
pihlajarinne@elisanet.fi

Turun seudun paikallisryhmä
Åbonejdens lokalgrupp
Heikki Aalto
Syyskesäntie 2
20780 Kaarina
Puh. 044 556 7213
hessu.aalto@suomi24.fi

RUUSUNLEHTI • ROSENBLADET
4/2010, 22 vuosikerta – årgång
ISSN 1455-8106

ILMESTYMISAIKATAULU – UTGIVNING
Lehti ilmestyy helmi-, touko-, syys- ja joulukuussa. Lehteen tarkoitettu aineisto pyydetään lähettämään **1.1., 1.4., 1.8. ja 1.10. mennessä** päätoimittajalle.

Rosenbladet utkommer i februari, maj, september och december. Sista inlämningsdag för material till tidningen är **1.1., 1.4., 1.8. och 1.10**. Material skall skickas till huvudredaktören.

AINEISTO – MATERIAL
Tekstit Microsoft Word doc tiedostoina tai sähköpostiviestinä. Yli 20 megan tiedostot CD:lle tallennettuna postise. Kuvat mahdollisimman suurina (res. 300) jpg-tiedostoina. Paperikuvat ja diat postitse, muista mainita palautusosoite.

Texter som Microsoft Word doc eller som e-post. Över 20 mega dokument på CD per post. Bilder så stora som möjligt (res. 300) i jpg form. Pappersbilder och diabilder med post, minns att ange returadressen.

PÄÄTOIMITTAJA – HUVUDREDAKTÖR,
Eila Palojärvi
Aleksanterinkatu 29 A 13
15140 Lahti
050 5485 729
e.ha.paloj@phnet.fi

WWW-SIVUJEN TOIMITTAJA JA KUVATOIMITTAJA
Pirjo Rautio
Simolantie 68, 01840 Klaukkala
pirjo.rautio@kolumbus.fi
www.simolanrosario.com
www.ruususeura.fi

NRI-TOIMITTAJA – REDAKTÖR
Inger Kullberg, Porkalavägen 1063
02480 Kyrkslätt
inger.kullberg@kolumbus.fi

TAITTO JA LAYOUT – OMBRYTNING
Annelia, Anneli Tervonen
anneli.tervonen@annelia.fi

ILMOITUSHINNAT – ANNONSPRISER
(värillinen ja mustavalkoinen)
1/1 sivun ilmoitus 190 euroa
1/2 sivun ilmoitus 120 euroa
1/1 annons 190 euro
1/2 annons 120 euro

PAINO – TRYCK
Joutsen Media

KANSIKUVA – PÄRMFOTO
Rosa x richardii
Kuva/foto Eila Palojärvi

Sisällysluettelo – Innehåll

4 **Puheenjohtajan tervehdys**
Ordförandens hälsning
Lauri Korpijaakko

6 **Toimittajan pöydältä**
Från redaktörsbordet
Eila Palojärvi

8 **Mökkipihasta kaupungin puistoon – löytöruusun tie tuotantokasviksi**
Från stugans gårdsplan till stadens park – fyndrosens färd till färdig produktionsväxt
Sirkka Juhanoja ja Jaana Laamanen

14 **Rosa 'Tove Jansson' (Spinosissima-ryhmä/gruppen)**
Teksti ja kuvat/ Text och bilder: Pirkko Kahila
Översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

18 **Tämän syksyn parhaimmat kukkijat Simolan rosariossa**
Höstens bästblommande rosor i Simolas rosarie
Pirjo Rautio

28 **"Käytännöllinen ruusunviljelijä" – Suomen ensimmäinen ruusukirja**
"Den praktiska rosodlaren" – Finlands första rosbok
Eeva Ruoff

32 **Keltaista, kultaa ja myös hopeaa**
Gult, guld och även silver
Maarit Vallinharju-Stenman

40 **Puutarha ja ruusuelämyksiä kanaalien takaisesta maasta 17. -22 .6.2011**
Trädgårds- och rosenupplevelser i landet med kanalerna 17.- 22.6. 2011
Andrea Standertskjöld-Nordenstam

44 **Jäsenyys muissa pohjoismaissa**
Medlemskap i de andra nordiska länderna

43. **Paikallisryhmät – Lokalgrupperna**

Puheenjohtajan tervehdys – Ordförandes hälsning

David Thompson.
Kuva/foto Kajo Haapalainen

Ruusuista joulunaikaa kaikille ruususeuralaisille!

Miesmuistiin kuumimman hellekesän jälkeen ruusut olivat selvästi rasittuneet, koska ne joutuivat sulkemaan ilmarakonsa heti aamuisin helteeltä suojautuakseen. Kun vielä päälle tulivat rankat ukkosmyrskyt 3-4 senttisine rakeineen hakaten niin lehdistöä kuin nuppuja alas, ei ole ihme, että syksyn normaalisti ihan hyvä kukinta jäi lähes kokonaan puuttumaan. Vain 'Pohjolan Kuningatar', 'Martin Frobisher', 'Morden Ruby' ja 'William Baffin' jaksoivat elokuussa kukkia. Syyskuun lopulla ei kukkinut kuin 'Frontenac'. Naapurissa Ritva Luukkkasellakaan, missä ruusut ovat paljon rehevämpiä, eivät kukkineet syyskuun lopulla kuin 'Stanwell Perpetual' ja lukuisista rugosoista vain 'Lac Majeau', 'Martin Frobisher', 'David Thompson', yksi kaunis valkoinen siementaimi ja neilikkaruusu.

Vuoden pimein aika on kuin nupulla oloa - voi vain kaihota tulevaa kukoistusta ja unelmoida uusista lumoavista ruusuista. Ongelmana on lähinnä runsaudenpula, sillä uusia ja ihania ruusuja tulee jatkuvasti markkinoille. Lisäksi vielä monet ruusut, joita on esitelty ruusunlehdissä, -kirjoissa ja monilla hienoilla nettisivuilla. Näitä mielenkiintoisia kaunottaria on innokkaimmille ruusuharrastajille saatavana vain juuriversoina ja pistokkaina. Voisikohan uusia ruusuja hankkia paikallisryhmien yhteistyörosarioihin, jos omaan tarhaan ei enää mahdu?

Uutena mielenkiintoisena kestävien ruusujen lähteenä ovat Tornion entisen kaupunginpuutarhurin Raimo Lindqvistin keräämästä ruusuaineistosta Kuolan niemimaalta Hiipinän vuorten juurelta Kirovskista, Apatiitistä ja Karjalan alueelta valitut kymmenen ruusua. Niitä on saatavilla Tornionlaakson taimistosta. Kirovskin ruusujalostuksesta saataneen jatkossa lisää kestäviä ruusuja. Rohkeus tehdä pohjoismainen matka Hiipinän alueelle hiipui toistaiseksi, mutta arvelen että sinne vielä jollakin kokoonpanolla mennään tutustumaan niin ruusunjalostukseen kuin paikalliseen kasvitieteelliseen puutarhaan ja arboretumiin. Majoitusta olisi saatavilla talviurheilukeskuksesta.

Paikallisryhmät ovat tärkeä osa Ruususeuran toimintaa ja niissä luomme yhteishenkeä ja jaamme ruusutietoa. Myös tärkeä uusien jäsenten rekrytointi on paljolti paikallisryhmien varassa. Ainakin Kymenlaaksoon, Karjalaan, Savoon, Lappiin ja ehkä muillekin alueille tarvittaisiin vetäjiä perustamaan uudet paikallisryhmät. Apua on saatavilla hallituksen jäseniltä ja naapuripaikallisryhmistä. Toiminta voisi alkaa myös yhteistyössä paikallisten puutarhaseurojen kanssa.

Kiitän lämpimästi kaikkia Ruususeurassa toimineita. Erityinen kiitos Ruusunlehden päätoimittaja Eila Palojärvelle ja taittaja Anneli Tervoselle sekä kääntäjille, oikolukijoille, kuvatoimittajalle, NRI- toimittajalle, juttujen tekijöille ja valokuvaajille. Kiitän myös jäsenrekisterinhoitaja Liisa Leppäkoskea ja taloudenhoitaja Heikki Sinisaloa sekä kaikkia paikallisosastojen vetäjä ja muilta aktiiveja. Kiitän myös henkilöitä, jotka ovat tuoneet esiin ruusuasiaa tiedotusvälineissä.

P.S. Talven pimeinä iltoina on mukava palauttaa mieleen menneen hellekesän ruusumuistoja ja lähettää ne ruusujuttuina kevään 2011 Ruusunlehtiin - nopeimmat ehtivät ykkösnumeroon ja hämäläiset 1.4.2011 mennessä lähetetyillä aineistoilla toukokuun lehteen.

Hyvää Joulua Ja Ruusuista Uutta Vuotta
Lauri Korpijaakko

Rosenhälsning i juletid till medlemmarna!

Efter den varmaste sommaren i mannaminne blev rosorna tydligt stressade därför att de var tvungna att stänga bladens klyvöppningar redan på morgonen för att skydda sig mot hettan. När vi ytterligare fick åskväder med 3-4 centimeter stora hagel som slog ner både blad och blomknoppar är det inte att undra på att den vanligen rätt rikliga höstblomningen nästan uteblev.

Endast 'Nordens Drottning', 'Martin Frobisher', 'Morden Ruby' och 'William Baffin' orkade blomma i augusti. I slutet av september blommade endast 'Frontenac'. Inte ens hos grannen Ritva Luukkanen, vars rosor är frodigare än våra, blommade i slutet av september några andra än 'Stanwell Perpetual' och av många rugosor endast 'Lac Majeau', 'Martin Frobisher', 'David Thompson', en vacker vit fröplanta och nejlikrosen.

Årets mörkaste tid är som att vara i knoppstadiet – man kan endast längta efter kommande blomning och drömma om nya betagande rosor. Problemet är närmast överflödet på utbud: det kommer hela tiden nya rosor ut på marknaden. Dessutom har vi de rosor som presenterats i rostidningar, -böcker och på mången fin hemsida på nätet. Dessa intressanta skönheter kan de mest entusiastiska rosodlare få endast som rotskott eller stickling. Kunde man tänka sig att anskaffa nya rosor till de lokala samarbetsrosarierna om det inte ryms flera rosor i egen roträdgård?

Nya intressanta härdiga rosor innehåller det rosmaterial som Torneås tidigare stadsträdgårdsmästare Raimo Lindkvist samlat från Kola halvön vid foten av Hiipinä berg i Kirovskij, Apatitij och Karelen. Han har valt ut tio rosor som finns till salu i Tornionlaakson taimisto. Från Kirovskijs rosförädling torde vi få flera härdiga rosor i fortsättningen.

Modet svek tillsvidare angående den planerade nordiska resan till Hiipinäområdet, men jag tror att besöket ännu blir av åtminstone för en del av oss. Man kan besöka så väl rosförädlingen, den lokala botaniska trädgården som arboretet. Logi ordnas i vintersportcentret.

De lokala grupperna utgör en viktig del av Rosensällskapets verksamhet. Där skapar vi samhörighetsanda och delar med oss av vår roskunskap. Också den viktiga nyrekryteringen är till stor del beroende av lokalgrupperna. Åtminstone i följande regioner skulle det behövas ledare för att grunda nya lokalgrupper: Kymmenedalen, Karelen, Savolax och Lappland. Styrelsemedlemmar och grupper i grannskapet kan hjälpa till. Verksamheten kan även börja i samarbete med lokala trädgårdsföreningar.

Martin Frobisher.
Kuva/foto Kajo Haapalainen

Jag vill varmt tacka alla verksamma inom Rosensällskapet. Ett speciellt tack till Rosenbladets huvudredaktör Eila Palojärvi och ombrytare Anneli Tervonen samt till översättare, korrekturläsare, bildredaktörer, NRI-redaktör, artikelförfattare och fotografer. Tack även till medlemsregistrets skötare Liisa Leppäkoski och kassör Heikki Sinisalo samt alla lokalavdelningars ledare och övriga aktiva. Tack också till dem som fört fram rostemat i media.

PS Under vinterns mörka kvällar är det trevligt att minnas rosminnen från den varma sommaren och skicka dem i form av rosartiklar till Rosenbladet våren 2011. De snabbaste hinner med till nummer 1 och tavastlänningarna senast 1.4.2011 till nummer 2 som utkommer i maj.

God Jul och åter ett Rosrikt Nytt År
Lauri Korpijaakko
Översättning Rainer Svartström

Rosa foetida 'Bicolor'.
Kuva/foto Eila Palojärvi

Toimittajan pöydältä

Lokakuun puoliväliä ja kadunsuuntainen vaakatuuli muistuttaa tulevasta. Luntakin on nähty keltaisten lehtien seassa. Kesästä suoraan talveen. Liukastelua, mustaa jäätä ja kumisaapaskelejä on luvassa ilman yllätyksiä. Viikko sitten kerättiin vielä karpaloita, kurjenmarjoja, ihanan suuria kuin ruusunmarjat – helteen satoa.

Puheenjohtaja **Lauri Korpijaakko** vertaa pimeintä vuodenaikaa ja nupulla oloa. Kaihosta kasvaa kukoistusta ja ruusu-unelmat lumoavat toteutuessaan kesällä. Hänestä ongelmana on runsaus, koska uusia ja ihania ruusuja tulee jatkuvasti markkinoille.

Sirkka Juhanoja ja **Jaana Laamanen** kertovat löytöruusun tiestä tuotantokasviksi. Ennen kuin löytöruusu on valmiina kauppaan, se on käynyt läpi useita vaiheita. Ulkonäkö, menestyminen, puhtaus ja tauditomuus, jos muutamia asioita haluaa korostaa. Selkeä kuva koko jalostusketjun toiminnasta Laukaasta Piikkiöön ja tarvittavista kokemusvuosista, esimerkkinä kirkonruusu.

Pirkko Kahila kertoo **Peter Joyn** kotipihan siementaimenen jalostuksesta tuotantoon. 'Tove Jansson' on kahden tarhapimpinellaruusun, 'Poppiuksen' x 'Red Nellyn', jälkeläinen. Risteytyksen teki Peter Joy kotipihassaan 1990. Siementaimi kasvoi Viikin kokoelmassa, ja kun se kukki ensimmäisen kerran kesällä 1993, siinä oli uusi ruusulajike - yksinkertainen ja punainen.

Pirjo Rautio kuvailee kuluneen syksyn parhaita tarhakurtturuusukukkijoita omasta rosariostaan ja viljelykokemuksestaan. On purppuraa, punaista, vaaleanpunaista, rosaa ja valkoista – ostettuja sekä itse risteytettyjä ja nimettyjä. Tässä saattaa olla jo pelottavaa lajirunsautta uudelle harrastajalle ja puheenjohtajan mainitsemaa runsaudenpulaa!

Maarit Vallinharju-Stenman kirjoittaa sarjaa eriväristä ruusuista historia- ja myyttitaustalla. Nyt ovat vuorossa keltaiset ja kultaiset ruusut jopa jalometallivivahteella. Keltaisella ruusulla voidaan kertoa mustasukkaisuudesta, uskottomuudesta, hylkäämisestä. Kultainen, aidosta jalometallista tehty ruusu oli todella olemassa. Se on Hyveen kultainen ruusu, ylösnousemuksen vertauskuva, joka heijastaa taivaan valoa ja kirkkautta.

Iranista ja Afganistanista kotoisin oleva persianruusu (*Rosa foetida*) tuotiin 1500-luvun jälkipuolella Turkista Wieniin. Tästä alkoi sen ja ennen pitkää myös

'Bicolor'-lajikkeen viljely eurooppalaisissa kukkapenkeissä. Artikkelissa on paljon kiehtovaa ruusuhistoriaa ja -tarinaa pohdiskelun ohella

Eeva Ruoff kirjoittaa Suomen ensimmäisestä ruusukirjansesta "Den praktiska rosodlaren", joka ilmestyi vuonna 1903. Sen suomenkielinen laitos "Käytännöllinen ruusunviljelijä" julkaistiin kaksi vuotta myöhemmin. Kirjoittaja Larssonin mielestä pienet "latvuspuut" eli "20-50 senttimetrin korkuisilla rungoilla varustetut" ruusut olivat paljon kauniimpia pöydällä tai kukkaikkunalla kuin pensasmaiset yksilöt, ja ne kukkivatkin hänen mielestään paremmin.

Mielenkiintoinen on myös vinkki varttaa vaikka viisi eri ruusulajiketta samaan runkoon ja odottaa sitten kukintaa, ja päästä nauttimaan entisajan ruusunystävien verkkaisesesta elämänmenosta.

Toivon lukijoille aikaa nauttia joulunodotuksesta ja joulusta sekä leppoisista lukuhetkistä riisipuuron ja piparkakkujen kera. Unohtakaa arki ja heittäytykää ruusuisiin unelmiin ja lämpöisiin ajatuksiin uudet Reinot jaloissa.

Rauhallista joulunaikaa!
Eila Palojärvi, päätoimittaja

Från redaktörsbordet

I medlet av oktober och med en vind som sveper vågrätt längs gatan påminns vi om det som skall komma. Till och med snö har skymtat bland de gula löven. Från sommar direkt till vinter. Halka, svart is och gummistövelväder är på kommande utan överraskningar. Ännu för en vecka sedan plockade jag tranbär, härligt stora som nypon – sommarens skörd.

Ordförande **Lauri Korpijaakko** jämför den mörka årstiden med knopptillvaro. Ur längtan växer blomstring och rosendrömmar förtrollar då de förverkligas på sommaren. Enligt honom är problemet mångfalden, eftersom nya och härliga rosor kommer fortsättningsvis ut till försäljning.

Sirkka Juhanoja och **Jaana Laamanen** berättar om fyndrosens väg till produktionsväxt. Före fyndrosen är klar till försäljning har den gått igenom många skeden. Utseendet, hur den klarar sig, och att den inte blir angripen av sjukdomar är några saker som man vill fästa vikt vid. En klar bild av hur förädlingskedjan har varit från Laukas till Pikis och behövliga år av erfarenhet, tex. för kyrkogårsrosen.

Pirkko Kahila berättar om fröplantans förädling till produktion hemma hos **Peter Joy.** 'Tove Jansson' är en avkomling från två pimpinellrosor, 'Poppius' x 'Red Nelly'. Peter Joy gjorde korsningen hemma på sin gård 1990. Fröplantan växte i Viks samlingar och då den blommade första gången sommaren 1993, var det en ny rosensort- enkel och röd.

Pirjo Rautio beskriver sina bästa under hösten blommande vresrosor i sitt eget rosarium och odlingserfarenheter. De är purpurfärgade, röda, ljust röda, rosa och vita, köpta eller som hon själv korsat och namngivit. För en nybörjare kan detta redan vara en skrämmande sortrikedom och av ordföranden nämnda överflödet på utbud.

Maarit Vallinharju-Stenman skriver i sin serie om olikfärgade rosors historia och myterna bakom dem. Nu är turen kommen till gula och guldfärgade rosor tom. med stänk av ädla metaller.

Gula rosor kan berätta om svartsjuka, otrohet och att bli förskjuten. Den gyllene, av ädelmetall gjorda rosen finns verkligen. Det är Dygdens gyllene ros, en symbol för uppståndelsen som speglar himlens ljus och klarhet.

Persiska gulrosen (*Rosa foetida*) som härstammar från Iran och Afganistan hämtades på slutet av 1500-talet från Turkiet till Wien. Då började man i de europeiska blombänkarna odla den och senare även sorten 'Bicolor'. I artikeln finns fascinerande rosenhistoria – spekulerande berättelser.

Eeva Ruoff skriver om Finlands första rosenbok ”Den praktiska rosodlaren” som utkom 1903 Den finskspråkiga utgåvan ”Käytännöllinen ruusunviljelijä” utkom två år senare. Enligt författare Larsson var de små ”stamträden” eller ”20-50 cm höga stammarna” med rosor mycket vackrare på bordet eller fönsterbrädet än buskliknande exemplar, och de blommade enligt honom mycket bättre.

Intressant är också tipset att ympa fast fem olika rossorter på samma stam och sedan vänta på blomningen och få njuta av forna tiders rosenvänners lugna livsrytm.

Jag hoppas att läsarna får tid att njuta av julförberedelser och julen samt trivsamma lässtunder tillsammans med risgrynsgröt och pepparkakor, Glöm vardagen och kasta dig in i rosiga drömmar och varma tankar med sköna tofflor på fötterna.

Fridfull jultid!
Eila Palojärvi, huvudredaktör
Översättning Inger Kullberg

Ruusuja lämpökäsittelyssä. Kahden saviruukun välissä oleva kostea hiekka jäähdyttää kasvien juuristoa, jolloin kasvit kestävät paremmin korkeaa lämpötilaa. – Rosor i värmebehandling Den fuktiga sanden mellan de två lerkrukorna kyler ner växternas rotsystem, så att växten bättre skall tåla högre temperaturer. Kuva/foto Jaana Laamanen

Mökkipihasta kaupungin puistoon

– löytöruusun tie tuotantokasviksi

Ruusunlehdessäkerrotaanuseinkiehtoviatarinoita kauniiden ruusuyksilöiden löytymisestä autiotalojen pihoilta, vanhoista puutarhoista, tienvieriltä ja omista siemenlisäyskokeilujen jälkeläistöistä. Parhaassa tapauksessa näitä yksilöitä monistetaan juurivesoja irrottamalla tai lisätään siemenestä, jolloin saadaan lisää kirjoa syntyviin taimiin. Tällä tavoin hienosta löydöstä pääsee nauttimaan löytäjän lisäksi ainakin lähipiiri ja ehkä isompikin puutarhaharrastajajoukko. Löytöruusun tie kaupalliseen tuotantoon ja sitä kautta julkisiin puistoihin tai kotipihoihin kulkee kuitenkin toisenlaisten käytäntöjen kautta.

Löytöruusujen vertailukokeisiin MTT:lle Piikkiöön kerättiin noin kymmenen vuotta sitten erilaisia löytöruusuja. Kenttäkokeiden jälkeen osa toimitettiin MTT:n Laukaan toimipaikkaan emokasvituotantoa varten. Laukaasta emotaimet lähtevät taimistoihin lisättäviksi. Ennen kuin löytöruusu on taimistosta valmiina kauppaan, se on käynyt läpi useita vaiheita. Tästä esimerkkinä kerrotaan pohjoisen kirkonruusun tie tuotantoon. Aikaisemmin kokeiden havainnoista on kirjoitettu Ruusunlehden numeroissa 4/03, 1/06 ja 3/07.

Kenttäkokeista kestävyys selville

Löytöruusut saatiin Piikkiöön yleensä pistokkaina, juurivesana tai taimena. Kirkonruusuja kertyi viisi

Från stugans gårdsplan till stadens park

– fyndrosens färd till färdig produktionsväxt

Kirkonruusu mikrolisäyksessä. – Mikroförökning av kyrkrosen. Kuva/foto Jaana Laamanen.

Text Sirkka Juhanoja och Jaana Laamanen

Översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

Sirkka Juhanoja ja Jaana Laamanen

I Rosenbladet berättar man ofta fascinerande berättelser om hur man hittat vackra rosen exemplar på ödehus gårdsplaner, från gamla trädgårdar, vid vägkanter och från egen fröförökningsavkommor. I bästa fall förökar man de här växterna genom att ta rotskott eller genom att ta fröer och på så sätt får man nya mångfalder av växter. På det här sättet kan förutom upphittaren också den närmaste bekantskapskretsen och kanske också någon trädgårdshobbyförening njuta av det fina fyndet. Fyndrosens väg till en kommersiell produktion och därifrån till allmänna parker och egna trädgårdar använder sig av andra metoder.

Pohjoinen kirkonruusu. Den nordliga kyrkrosen. Kuva/foto Sirkka Juhanoja.

Löytöruusujen vertailukokeen kenttä Piikkiössä. – Ett fält med fyndrosor i Pikis. Kuva/foto Sirkka Juhanoja.

kantaa. Ensin kasvatettiin emokasvit, joista voitiin ottaa pistokkaita. Näistä kasvatettiin varsinaiset koetaimet, jotka istutettiin pellolle. Taimia tarvittiin 24 kpl jokaisesta ruususta. Puolet istutettiin Piikkiöön, puolet Pohjois-Pohjanmaalle Ruukkiin. Taimille arvottiin paikat pellolla satunnaiseen järjestykseen. Havaintoja tehtiin viisi vuotta, ja ominaisuuksia arvioitiin numeroasteikolla, jossa jokainen numero oli määritelty. Huomiota kiinnitettiin talvenkestävyyteen, terveyteen, kasvutapaan ja kukintaan. Lisäksi selvitettiin, mitkä ruusut olivat keskenään samanlaisia ulkonäön perusteella, ja pyrittiin määrittämään lajit mahdollisimman tarkkaan. Lisätietoa haettiin kokoelmista: Simolan Rosario, Kaarinan Veteraanipuisto, Tähkäpuisto Turussa ja Turun yliopiston kasvitieteellinen puutarha Ruissalossa tarjosivat hyvää vertailuaineistoa.

Kirkonruusut ryhmittyivät selvästi kahteen tyyppiin, joista on aikaisemmissa kirjoituksissa käytetty nimityksiä eteläinen ja pohjoinen kirkonruusu. Eteläinen tyyppi on rotevampi, arempi ja alttiimpi versotaudille kuin pohjoinen tyyppi. Sen kukkaperä, -pohjus ja verholehdet ovat nystykarvaisia. Eteläistä kirkonruusua edustivat Fiskarsista ja Mäntyharjulta saadut vanhat ruusut. Samanlaista ruusua on Tähkäpuistossa sekä Ruissalossa Paraisilta, Kuusistosta ja Fiskarsista talteen otettuina. Simolan kokoelman ”Hovi”, ”Hämeenkyrö” ja ”Nurminen” (Helsinki) ovat samannäköisiä. Pohjoinen kirkonruusu on tuuhea, pysty pensas. Kukinta alkaa vähän eteläistä tyyppiä myöhemmin ja kukan väri on punaisempi. Kukkapohjus, verholehdet ja kukkaperä ovat kaljuja. Pohjoista kirkonruusua saatiin Turusta, Nilsiästä ja Kuhmosta. Samanlaisia ruusuja ovat ainakin ”Sanna”, ”Salolaakso” ja ”Iisalmi”, ilmeisesti myös ”Ainin ruusu”.

MTT:n kokeissa haetaan tuotantoon sopivia lajeja, joiden käyttöalue on mahdollisimman laaja. Taimistojen tuotannossa on puuvartisia lajeja matalista, lähes varpumaisista kookkaisiin pensaihin ja puihin, eikä tämän vuoksi yhdestä kasvisuvusta voi olla samanaikaisesti kovin monta lajia valikoimassa. Nyt tultiinkin

Arvokkaat löytöruusut istutetaan myös kasvigeenivarakokoelmaan. Taimien valinta käynnissä.
Värdefulla fyndrosor planteras också i växtgenreservsamlingen. Man håller på och väljer ut. Kuva/foto Sirkka Juhanoja.

Man samlade för ca 10 år sedan olika fyndrosor till jämförelsetest för fyndrosor hos Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi (MTT) Pikis.

Efter fälttesterna skickades en del till MTT i Laukaa för att producera moderplantor. Från Laukaa skickas moderplantorna till plantskolor för förökning. Innan fyndrosen är klar att skickas från plantskolan till affären, har den genomgått flera olika faser. I det här exemplet berättar vi om den nordliga kyrkorosens väg till produktionslinjen. Tidigare har man skrivit om observationer vid testerna i nr 4/03, 1/06 och 3/07 av Rosenbladet.

Hållbarheten testas på fältprov

Fyndrosorna kom vanligen till Pikis som skott, rotskott eller plantor. Man samlade ihop fem olika stammar av kyrkrosor. Först odlade man moderplantorna. Från dem kunde man ta skott. Utgående från dessa odlade man de egentliga testplantorna, som man planterade ut på en åker. Man behövde 24 plantor av varje ros. Hälften planterades i Pikis och den andra hälften planterades i Ruukki i norra Österbotten. Plantorna planterades enligt ett sporadiskt mönster på åkern. Man gjorde observationer under en femårs period. Rosornas egenskaper bedömdes numeriskt och varje nummer var definierat. Man lade vikt vid vinterhärdigheten, hälsotillståndet, växtsättet och blomningen. Vidare tog man reda på vilka rosor, som liknade varandra utseendemässigt och så försökte man så noggrant som möjligt bestämma arten. Man skaffade tilläggsinformation från följande rosensamlingar: Simolan Rosario, St. Karis veteranpark, Ax parken i Åbo och Åbo Universitets botaniska trädgård i Runsala. De kunde alla erbjuda bra jämförelse material.

Kyrkrosorna grupperar sig klart i två olika typer, av vilka man redan tidigare i olika skrifter har använt beskrivningen sydlig och nordlig kyrkros. Den sydliga rosen är kraftigare, känsligare och mer benägen att drabbas av skottsjuka än den nordliga typen. Blombottnen, - fäste och foderbladen är ludna. De gamla

sitten vaikeimman tehtävän eteen: mitkä löytöruusuista valitaan lisättäviksi emokasvituotantoon. Molempia kirkonruusutyyppejä ei voitu valita. Pohjoinen tyyppi kestävämpänä, terveempänä ja laajemmalla alueella menestyvänä pääsi jatkoon. Koska eri puolilta saadut kannat vaikuttivat hyvin samanlaisilta, päätettiin tuotantoon ottaa yksi niistä, mutta kaikki kolme lähetettiin tässä vaiheessa Laukaaseen siltä varalta, että lisättävyydessä ilmenisi eroja kantojen välillä.

Ulkomuodon ja menestymisen perusteella tehtyyn tyypitykseen jäi vielä avoimia kysymyksiä. Näihin etsitään vastauksia tänä vuonna (2010) aloitetusta DNA-sormenjälkitunnistuksesta. Tämä voi antaa aivan uutta tietoa kirkonruusujen sukupuusta.

Ensin emot – puhtaus pääasiana

Kolme eri alkuperää olevaa pohjoista kirkonruusua saapui pistokasoksina MTT Laukaan toimipaikkaan keväällä 2007. Niiden työstäminen varmennetun taimituotannon emokasveiksi aloitettiin ottamalla oksien versonkärjistä aloitukset mikrolisäysviljelmiksi. Mikrolisäystä käytetään yleisesti terveiden taimien tuottamisessa, sillä useat taudinaiheuttajat ja tuholaiset poistuvat kasveista, kun lisäykseen käytetään vain pientä versonkärkisolukkoa. Kaikkia eri alkuperistä olevia kirkonruusuja lisättiin mikrolisäyksellä. Turkulainen kanta lisääntyi kuitenkin muita heikommin ja se karsittiin jatkosta.

Nilsiäläisestä ja kuhmolaisesta kannasta kasvatettiin ydinkasviehdokkaiksi kutsutut taimet, joille tehtiin kasvintuhoojatestaukset. Kaikille varmennettuun taimituotantoon tuleville uusille kasveille tehdään maa- ja metsätalousministeriön antaman asetuksen mukaiset kasvitauti- ja tuholaistestaukset. Ruusuista testataan viiden eri virustaudin sekä aitosyövän ja juuriäkämäankeroisten esiintymistä. Näitä ei esiintynyt kirkonruusuissa.

Kuhmolainen kanta lisääntyi parhaiten, ja se pääsi seuraavaan vaiheeseen. Sille päätettiin antaa varmuuden vuoksi myös lämpökäsittely. Lämpökäsittely on kasvien puhdistuskäsittely, joka tehoaa kasvintuhoojiin, varsinkin virustauteihin. Tavallisimmin lämpökäsittely aloitetaan kasvien ollessa lepotilassa ja kasvatuslämpötilaa nostetaan vähitellen. Käsittely heikentää taudinaiheuttajien leviämistä kasvin nuorimpiin solukoihin, jolloin lämpökäsittelyn lopussa versojen kärkikasvusolukoista otettavat mikrolisäysaloitukset ovat usein terveitä. Pitkä lämpökäsittelyaika vaikuttaa taudinaiheuttajiin tehokkaimmin, mutta usein korkea lämpötila heikentää kasveja niin, että ne eivät jaksa kasvaa käsittelyssä muutamaa viikkoa kauempaa. Kirkonruusun lämpökäsittely toteutettiin kasvattamalla taimia 3 viikkoa +37 °C:ssa.

Lämpökäsittelyn jälkeen tuotetuista kirkonruusun mikroviljelmistä lisättiin mikrotaimia, jotka siirrettiin kasvihuonekasvatukseen. Kirkonruusua lisättiin myös pistokkaista ja juurtuminen oli melko hyvä: 63 % pistokkaista juurtui. Ensimmäiset kirkonruusun terveet taimet on toimitettu Laukaasta taimistoille emokasveiksi vuonna 2010.

Nimellä kasvi kaupataan ja säilytetään

Kaupalliseen tuotantoon tulevalla kasvilla pitää olla nimi. Monilla löytöruusuilla on jo jokin kutsumanimi, joka on usein käyttökelpoinen myös jatkossa. Parhaille löytöruusuille voidaan vielä antaa FinE®-tavaramerkki. Suomalaisen kasvigeenivarannon säilyminen tuleville sukupolville muuttuvaan ilmastoon ja vaihtuviin tarpeisiin on tärkeätä. Tämän vuoksi myös löytöruusut talletetaan kasvulliseen geenivarakokoelmaan. ◆

rosor, som kommit från Fiskars och Mäntyharju representerade den sydligaste kyrkrosen. Likadana rosor finns i Ax parken och i Runsala och de härstammar från rosor från Pargas, Kustö och Fiskars. I Simolas samlingar ser ”Hovi”, ”Hämeenkyrö” och ”Nurminen” (Helsingfors) lika ut. Den nordiska kyrkrosen är en tät buske med upprätta grenar. Blomningen börjar litet senare än den sydliga varianten och blomman är rödare. Blombotten, -fästet och foderbladen är kala. Den nordliga kyrkrosen härstammar från Åbo, Nilsiä och Kuhmo. Likadana rosor är åtminstone ”Sanna”, ”Salolaakso” och ”Iisalmi och tydligen också ”Ainis ros”.

I MTT:s tester letar man efter sorter som lämpar sig för produktion och vilkas användningsområde är så stort som möjligt. I plantskolornas produktion finns det allt från sorter med trädartad stam eller låga risartade till stora buskar och träd och därför kan det inte ur ett växtsläkte samtidigt finnas alltför många arter i urvalet. Nu står vi inför ett större problem: Vilka av fyndrosorna skall vi välja som förökare till moderväxtproduktionen. Man kunde inte ta med båda kyrkrostyperna. Den nordliga som är härdigare, friskare och som klarar sig på ett större område var den som man fortsatte med. Eftersom de olika bestånden liknade varandra mycket, beslöt man att ta en av dessa, men man skickade alla tre i det här skedet till Laukaa för säkerhets skull ifall det skulle visa sig finnas olikheter mellan sorterna beträffande förökningsförmågan.

Det fanns ännu oklara frågor angående typningen, beträffande utseendet och härdigheten. Man söker svar på de här frågorna genom DNA-fingeravtrycksesidentifiering som inletts i år (2010). Det här kan ge ny information om kyrkrosornas stamträd.

Först mödrarna – renheten är viktigast

Tre kyrkorosor av nordligt ursprung anlände till MTT i Laukaa verksamhetsställe som skott på våren 2007. Bearbetningen av att verifiera att de var moder växter till en plantproducering inleddes med att man gjorde mikroförökningsodlingar från grenskottens toppar. Man använder sig ofta av mikroförökning vid producering av friska växter, för flera sjukdomsalstrare och parasiter försvinner ur växterna när man endast använder sig av celler från små grenskott. Alla kyrkrosor av olika ursprung förökades med hjälp av mikroförökning. Den åboländska stammen förökade sig sämre än de övriga och gallrades bort.

Ur stammarna från Nilsiä och Kuhmo odlade man plantor som kallades kärnväxtaspiranter. De här testades mot växtförstörare. Med alla nya växter, som är verifierade för plantproduktion, görs enligt jord- och skogsbruksministeriets bestämmelser test angående växtsjukdomar och parasitangrepp. Rosorna testas mot förekomsten av fem olika virussjukdomar och två andra värre hot. Förekomsten av dessa fann man inte hos kyrkrosorna.

Stammen från Kuhmo var den som förökade sig bäst och man fortsatte med den till följande steg. Man beslöt också att utsätta den för värmebehandling. Värmebehandling är en rengöringsbehandling för växter, som biter på växtparasiter, framförallt på virussjukdomar. Man inleder vanligen värmebehandlingen när växterna är i vilostadie och sedan ökas värmen successivt.

Behandlingen försvagar utbredningen av sjukdomsalstrarna till växternas yngsta celler. De mikroförökningsgroddar, som man tar av grenarnas yttersta ända i slutet av värmebehandlingen är ofta friska. En lång värmebehandling är effektivast mot sjukdomsalstrare., men ofta försvagar en hög temperatur växterna så att de inte orkar växa under behandlingen mer än några veckor. Plantornas värmebehandling varade i tre veckor i +37C.

Ur mikroodlingarna som fått värmebehandling förökade man mikroplantor och dessa flyttades till växthusodling. Kyrkrosornas antal ökades också genom skott och rotningen var ganska god: 63% av skotten rotade sig. De första kyrkrosornas friska plantor har skickats från Laukaa till plantskolor som moderplantor år 2010.

Via namnet säljs och förvaras växten

En växt, som produceras för försäljning bör ha ett namn. Flera fyndrosor har redan någon sorts smeknamn, som också går att använda i fortsättningen. De bästa fyndrosorna kan ännu få ett

FinE®- varumäke. Bevarandet av den finska växtgenbanken för kommande generationer med tanke på klimatförändringar och varierande behov är viktig. Därför bevarar man också fyndrosorna i den biologiska genreserven. ◆

Rosa 'Tove Jansson'

(Spinosissima-ryhmä/gruppen)

Teksti ja kuvat/ Text och bilder: Pirkko Kahila
Översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

Tausta

'Tove Jansson' on kahden tutun tarhapimpinellaruusun, 'Poppiuksen' x 'Red Nellyn', jälkeläinen. Risteytyksen teki Peter Joy kotipihassaan 1990. Siementaimi kasvoi Viikin kokoelmassa, ja kun se kukki ensimmäisen kerran kesällä 1993, oli heti selvää, että siinä oli uusi ruusulajike. Aluksi ruusu kulki työnimellä "Miriam Makeba", sittemmin "Mirjami". Lopullinen lajikenimi 'Tove Jansson' oli Matti Kangaspunnan ehdotus, jolle kirjailijan oikeudenomistajat antoivat ystävällisen suostumuksensa.

Pensas

Pensas on pystyhaarainen, tiheä ja noin 1,5 m korkea. Vaikka sekä suviruusu että 'Red Nelly' ovat selvästi kaarevahaaraisia, 'Tove Jansson' on pysty samaan tapaan kuin esimerkiksi idänjuhannusruusu. Haarat ovat ruskeakuoriset ja tyypillisen tiheäpiikkiset, mutta 'Red Nellyn' mahdoton piikkisyys ei onneksi ole periytynyt lapselle. Lehdet ovat keskivihreät ja pimpinellaruusumaiset. Syysväri on hillitty punaruskea.

Kukat ja kukinta

Pensas kukkii vanhoilla versoilla. Kukinta alkaa Etelä-Suomessa kesäkuun puolenvälin paikkeilla ja kestää pari viikkoa. Syyskesälläkin nähdään yleensä muutama kukka.

Kukka on 5-6 cm leveä ja puolitoistakertainen, terälehtiä on useimmiten 7-9 kpl. Terälehdet ovat päältä tumman, sinertävän karmiininpunaiset ja samettimaisesti läikehtivät, alta jonkin verran vaaleammat. Heteet ovat keltaiset. Kukissa on mieto, hieman persianruusumainen tuoksu. Alkusyksyllä kypsyy runsaasti pyöreitä punamustia kiulukoita.

Bakgrund

”Tove Jansson” är en korsning av två kända pimpinellrosor, ’Poppius’ x 'Red Nelly'. Peter Joy korsade de här rosorna hemma hos sig år 1990. Den frösådda plantan växte i Viks samlingar och då den blommade första gången 1993 var det helt klart att det var fråga om en ny rosensort. Till en början använde man arbetsnamnet "Miriam Makeba", senare "Mirjami". Det slutgiltiga namnet 'Tove Jansson' var Matti Kangaspuntas förslag. De som hade rättigheterna till användandet av författarinnans namn gav sitt vänliga samtycke.

Busken

Buskens grenar är upprätta, tätt växande och den är ca. 1,5 m hög. Detta trots att både ’Poppius’ och 'Red Nelly' har klart bågböjda grenar, 'Tove Jansson' är upprättväxande på samma sätt som tex. den orientalisk pimpinellros. Grenarna har brun bark och har typiskt rikligt med taggar, men 'Red Nellys' täta taggrikedom har lyckligtvis inte nedärvts av avkomman. Bladen är mellangröna och pimpinellrosenaktiga. Höstfärgen är diskret rödbrun.

Blommor och blomning

Busken blommar på gamla skott. Blomningen börjar i södra Finland i medlet av juni och håller på i ett par veckor. I slutet av sommaren kan man i allmänhet se några blommor.

Blomman är 5-6 cm bred och halvfylld, kronbladen är för det mesta 7-9. Kronbladen är på övre sidan mörka, blåskimrande karminröda och sammetslikt fläckade, undersidan är något ljusare.. Ståndarna är gula. Blommorna har en mild doft, som påminner om den persiska rosens. I början av hösten mognar talrikt med runda svartröda nypon.

Käyttö ja hoito

'Tove Janssonia' voidaan käyttää samalla tavoin kuin muitakin tarhapimpinellaruusuja yksittäispensaana, ryhmissä ja aidanteissa. Juurivesoja muodostuu runsaasti, joten kasvupaikka on rajattava juurimatolla, ellei pensaan leviäminen ole toivottavaa.

'Tove' ei ole tarkka maan laadun suhteen, mutta kovin kuivaan ja hiekkaiseen maahan sitä ei kannattane istuttaa. Tässä suhteessa se on tullut emoonsa 'Poppiukseen', joka myöskään ei viihdy karussa maassa.

Keväällä kasvun alkaessa lannoitetaan yleislannoitteella. Kastelusta huolehditaan tarvittaessa.

'Tove Janssonia' suositellaan alustavasti menestymisvyöhykkeille I-V.

'Tove' on osoittautunut terveeksi ruusuksi. Vain aivan nuorissa pensaissa on nähty vähän härmää, sen sijaan täysikasvuiset pensaat ovat olleet täysin terveitä. 'Poppiukselta' lienee periytynyt lehtien loppukesällä näkyviin tuleva harmiton kirjavuus ja läiskäisyys. Erityisiä tuholaisongelmia ei ole havaittu, joskin vattukärsäkkäät saattavat katkoa nuppuja samaan tapaan kuin muistakin pimpinellaruusuista. ◆

Användning och skötsel

'Tove Jansson' kan användas på samma sätt som man använder andra pimpinellrosor, som solitär, i grupper och i häckar. Det bildas rikligt med rotskott, så man bör begränsa växtplatsen med en rotmatta ifall det inte är önskvärt att busken sprider sig.

'Tove' är inte så nogräknad beträffande jordmånen, men på en mycket torr och sandig plats lönar det sig inte att plantera den. I det här fallet har den blivit mer lik sin mor 'Poppius', som inte heller trivs på en alltför karg plats.

På våren när tillväxten börjar gödslar man med en universalgödsel. Man vattnar vid behov.

'Tove Jansson' rekommenderas inledningsvis för klimatzonerna I-V.

'Tove' har visat sig vara en frisk ros. Endast hos alldeles unga buskar har man sett en aning mjöldagg, däremot har vuxna buskar varit helt friska. Från 'Poppius' torde bladen ärvt sin tendens att i slutet av sommaren bli oförargligt brokiga och fläckiga. Några speciella skadegörare har man inte märkt fastän vivlar ibland bryter av knoppar på samma sätt som på andra pimpinellrosor. ◆

Tämän syksyn parhaimmat kukkijat Simolan rosariossa

Höstens bästblommande rosor i Simolas rosarie

Teksti ja kuvat/ text och bilder Pirjo Rautio, översättning Andrea Standertskjöld-Nordenstam

Jos haluaa kukintaa myöhäiseen syksyyn asti ja ruusuja, jotka kestävät ankaratkin talvet, kannattaa valita remontoivia tarhakurtturuusuja. Valinnanvaraa on runsaasti. Jos pihassa ei ole tilaa komeille isoille pensaille, ne voi pitää leikkaamalla matalina. Monet tarhakurtturuusut ovat upeita, voimakkaasti tuoksuvia, terveitä ja helppohoitoisia. Keltainen syysväri ja punaiset kiulukat ovat koristeellisia. Kiulukat ovat niin isoja, että niitä viitsii käsitellä vaikkapa soseeksi.

Om man vill ha rosor som blommar långt in på hösten och rosor som klarar kalla vintrar, lönar det sig att välja remonterande vresrosor. Det finns ett rikt utbud att välja emellan. Om man inte har utrymme för ståtliga stora buskar, så kan man mycket väl klippa dem. Flera av vresrosorna är ståtliga med stark doft, friska och lättskötta. En gul höstfärg och röda nypon gör dem dekorativa. Nyponen är så stora, så att det t.o.m är mödan värt att göra sås av dem.

Syksyn parhaimmat kukkijat
Purppuranpunakukkaiset tarhakurtturuausut

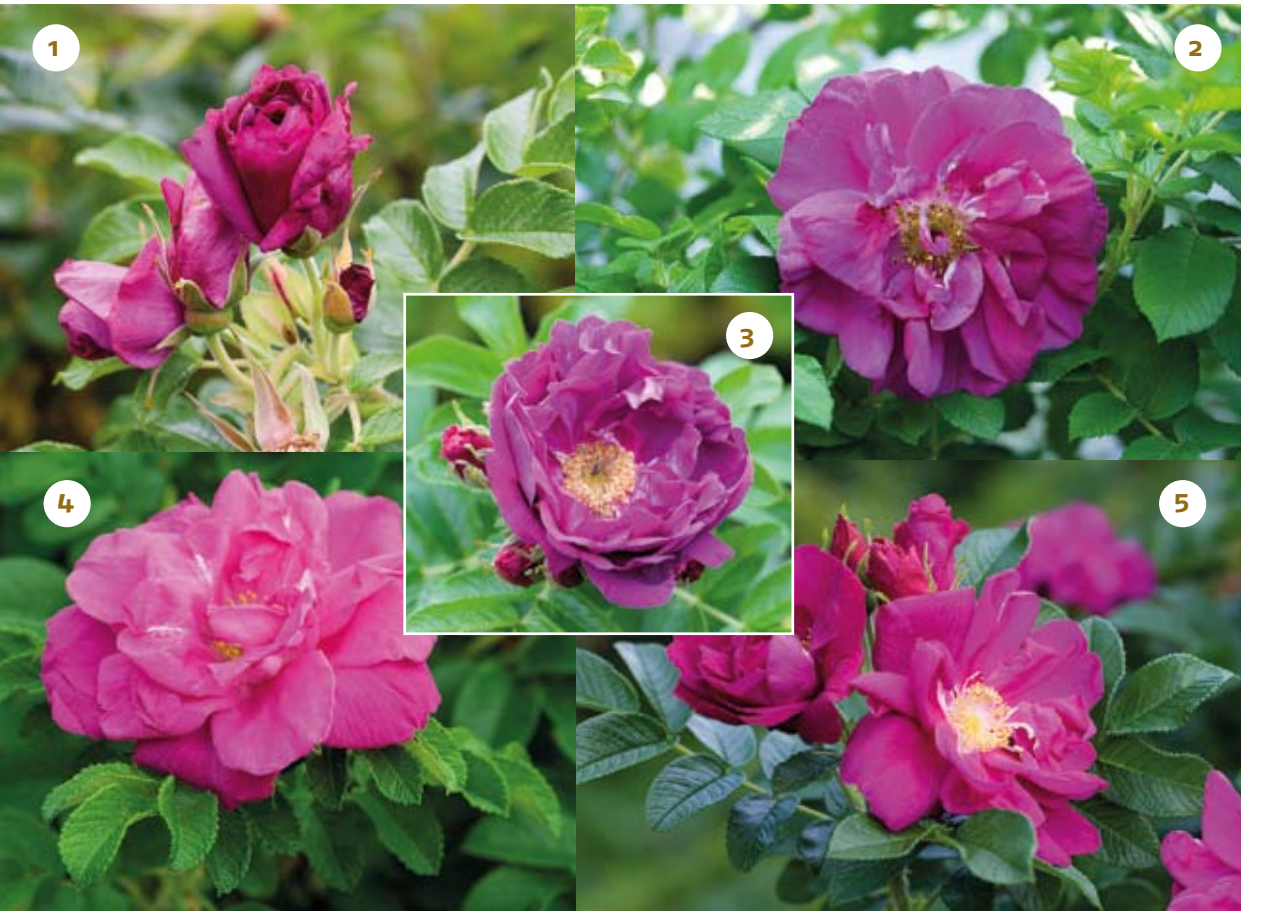

Punakukkaisia, pitkään kukkivia, voimakkaasti tuoksuvia tarhakurtturuusuja on runsaasti. Usein kylmässä säässä kukkien väri voimistuu tai haalistuu.Vielä syyskuussa violetinpunaisen eri sävyissä kukkivat mm. seuraavat ruusut:

1. **'Erkki Rautio'** (Pirjo Rautio)
Isojen punaisten kiulukoiden keskelle on avautunut vielä tuoksuvia kukkia.

2. **'Hansa'** (Schaum & Van Tol, Hollanti 1905) ansaitsee paikkansa suosituimpana tarhakurtturuusuna, koska uusia purppuranpunaisia, tuoksuvia kukkia muodostuu pakkasiin asti.

3. **'Ilmari Rautio'** (Pirjo Rautio). Nuput ovat tummanpunaiset, kerrotut kukat ihastuttavan tummanvioletit, tuoksuvat.

4. **'Moje Hammarberg'** (Hammarberg, Ruotsi 1931)
Syyskuun kukat olivat selvästi vaaleammat kuin kesällä.

5. **'Roseraie de l'Haÿ'** (Cochet-Cochet, Ranska 1901)
Löyhästi kerrannaiset, purppuranpunaiset kukat tuoksuvat voimakkaasti. Kiulukoita muodostuu erittäin harvoin. Tämän vanhan ranskalaisen ruusun toivoisin yleistyvän.

6. **'Rotes Meer'** ('Purpre Pavement', Baum, Saksa 1984, 'White Hedgen' siementaimi) oli syyskuun alussa uskomaton näky: tummalehtinen pensaikko suorastaann peittyi violetinpunaisiin, puolikerrannaisiin, tuoksuviin kukkiin kuten heinäkuussa.

7. **'Sassa Natalia'** (Pirjo Rautio)
Kiulukoiden keskellä on vielä paljon kauniita nuppuja ja tuoksuvia kukkia syyskuun loppupuolella.

Höstens bästblommande rosor

Purpurfärgade vresrosor

Det finns ett rikligt utbud av rödblommiga vresrosor, som blommar länge och som har en stark doft. När det är kallt blir blommornas färg ofta starkare eller så bleknar den. Ännu i september blommar bl.a. följande rosor i olika grad av violettrött.

1. **'Erkki Rautio'** (Pirjo Rautio)
Mitt bland stora nyponklasar har det öppnat sig väldoftande blommor.

2. **'Hansa'** (Schaum & Van Tol, Holland 1905) försvarar sin plats, som den populäraste vresrosen, eftersom den fortsätter att blomma med nya purpurröda, doftande blommor ända tills frosten kommer.

3. **'Ilmari Rautio'** (Pirjo Rautio). Knopparna är mörkröda, de dubbla blommorna är härligt mörkvioletta och doftande.

4. **'Moje Hammarberg'** (Hammarberg, Sverige 1931) Blommorna i september var klart ljusare än på sommaren.

5. **'Roseraie de l'Haÿ'** (Cochet-Cochet, Frankrike 1901). Löst dubbla, purpurröda blommor som doftar starkt. Nypon bildas ytterst sällan. Det skulle vara önskvärt att den här gamla sorten skulle bli allmännare.

6. **'Rotes Meer'** ('Purpre Pavement', Baum, Tyskland 1984, 'White Hedges' fröplanta) såg helt otrolig ut i början av september: den mörkbladiga busken täcktes helt av violettröda, halvfyllda, doftande blommor på samma sätt som i juli.

7. **'Sassa Natalia'** (Pirjo Rautio). Bland nyponen finns ännu i slutet av september flere vackra knoppar och doftande blommor.

Syksyn parhaimmat kukkijat

Vaaleanpunaisia – roosanvärisiä tarhakurtturuusuja

Ljusröda – rosafärgade vresrosor

8. **'Belle Poitevine'**, (Georges Bruant, Ranska 1894). ”Poitoun kaunotar” on vanha ranskalainen ruusu, joka kukkii aina luotettavasti pakkasiin asti. Sen kukat ovat suuria, litteitä, roosanvärisiä. (Meillä samana ruusuna pidetty ’Rudolf’ ei enää kuki, se on pystykasvuisempi, pienempi- ja vaaleampikukkainen kuin ’Belle Poitevine’.)

9. **'Jens Munk'** (Svejda, Kanada 1974, Explorer-sarja) on aurinkoisella paikalla 2-metriseksi kasvanut, roteva, erittäin piikkinen ruusu. Pienehköjä, kerrannaisia, hempeän vaaleanpunaisia kukkia on ilmestynyt jatkuvasti syyskuulle asti.

10. **'Martin Frobisher'** (Svejda, Kanada 1968, ’Schneezwergin avopölytyssiementaimi) on pystykasvuinen, lähes 2-metrinen pensas, jossa on ollut jatkuvasti kerrannaisia, vaaleanpunaisia kukkia. Syyskuun lopussa auenneet kukat olivat lähes valkoisia.

11. Martin Weingartin taimisto Saksassa myy harrastajajalostaja Franz Wänningerin v. 1990 jalostamaa **'Himmelstürmeriä'** (”taivaalle syöksyjä”) 2,5 metriä korkeaksi kasvavana köynnösruusuna. Meillä se on parin vuoden jälkeen 150 cm korkea, tiheä pensas. Komea kukinta alkoi heinäkuun alussa. Elokuun lopussa pensasta oli taas pakko tuijottaa, koska se oli värikkäiden kukkien peitossa. Yksinkertaiset, melko pienet kukat ovat loistavan karmiininpunaisia, keskiosastaan valkoisia.

12. 1990-luvulla kasvattamani **'Toivo'** oli kasvanut 2-metriseksi pensaaksi, jonka kukat olivat hätkähdyttävän väriset, mutta ne eivät jaksaneet aina avautua. Siirsin sen juurivesan parempaan paikkaan hyvään puutarhamultaan. Nyt se on leveäkasvuinen, metrin korkuinen pensas, joka on edelleen syyskuun loppupuolella täynnä koristeellisia nuppuja. Sen kukat avautuvat yksittäin. Kukka on tarhakurtturuusuksi erikoinen: aluksi tiilenpunainen, myöhemmin roosansävyinen, kerrottu, koristeena jopa rosetti.

Höstens bästblommande rosor
Muita punaisia tarhakurtturuusuja
Övriga röda vresrosor

8. **'Belle Poitevine'**, (Georges Bruant, Frankrike 1894) ”Poitous skönhet” är en gammal fransk ros, som blommar pålitligt ända tills frosten kommer. Blommorna är stora, flata och rosafärgade. (’Rudolf’, som man anser vara samma ros hos oss blommar inte längre, den växer mer upprätt och är mindre och har ljusare blommor än ’Belle Poitevine’.)

9. **'Jens Munk'** (Svejda, Canada 1974, Explorer-serien) har på soliga ställen blivit 2 meter hög, kraftig och exceptionellt taggig. Relativt små, dubbla, svagt ljusröda blommor har fortsättningsvis blommat ända tills september.

10. **'Martin Frobisher'** (Svejda, Canada 1968, ’Schneezwergis fritt pollinerade fröplanta) Växer upprätt, är en nästan 2 meter hög buske, remonterande med dubbla ljusröda blommor. De blommor, som slagit ut i slutet av september var nästan vita.

11. Martin Weingars plantskola i Tyskland säljer hobbyförädlare Franz Wänningeris **'Himmelstürmeri'** (”en som kastar sig ut i skyn”), som han förädlade 1990. Den är en klätterros, som kan bli upp till 2,5 meter hög. Hos oss blev den på ett par år en 150 cm, hög tät buske. En riklig blomning började i slutet av juli. I slutet av augusti var man tvungen att stirra på busken för den var täckt av färggranna blommor. De enkla rätt små blommorna är lysande karminröda, mittdelen är vit.

12. **'Toivo'**, som jag odlade på 1990-talet hade vuxit till en 2 meter hög buske, vars blommor hade en häpnadsväckande färg, men de orkade inte alltid slå ut. Jag flyttade ett rotskott till ett bättre ställe med god trädgårdsmylla. Nu är den en brett växande, en meter hög buske, som ännu i september är full av dekorativa knoppar. Blommorna öppnar sig en och en. Blomman är att betrakta som en speciell vresros: den är först tegelröd, senare rosafärgad, dubbel, t.o.m. rosettformad i mitten.

Syksyn parhaimmat kukkijat
Valkoiset tarhakurtturuusut

Tiedän monen ruususeuralaisen keräilevän valkokukkaisia ruusuja. Valkokurtturuusu kukkii pitkään syksyllä, mutta myös kerrannaiskukkaisia remontoivia tarhakurtturuusuja on laaja valikoima. Pitkulaiset vaaleanpunaiset nuput ja kullankeltaiset heteet korostavat terälehtien valkoista herkkyyttä. Tänä syksynä monet valkokukkaiset tarhakurtturuusut tuntuvat kukkivan tavallistakin runsaammin.

13. Sirokasvuinen **'Henry Hudson'** (Svejda 1976, Explorer-sarja, 'Schneezwergin avopölytyssiementaimi) on ihastuttanut runsaalla kukinnallaan. Nuput ovat punaiset. Myös terälehtien reunoissa on joskus punaista. Keskikokoiset kukat ovat kauniit keltaisine heteineen.
14. **'Jounin'** (Pirjo Rautio) herkän punertavanvalkoiset kukat ovat kerrannaiset.
15. **"Kauppilan Alba"** tuli vääränä toimituksena yksinkertaiskukkaisen valkokurtturuusun tilalle. Se on ollut jatkuvasti täynnä kukkia, jotka nuppuvaiheessa ovat sieviä.
16. **'Louise Bugnet'** (Bugnet, Kanada 1960) kuuluu erikoisimpiin tarhakurtturuusuihin. Tummalehtinen pensas on 150 cm korkea. Syyskuun puolenvälin jälkeen siinä on edelleen paljon viininpunaisia nuppuja, jotka voivat aueta täysin valkoisina, mutta punaista väriä on usein myös terälehtien reunoissa.
17. **'Tuula'** (Pirjo Rautio) on pystykasvuinen 150-senttinen pensas, jota isot vaaleanpunaiset nuput ja punertavanvalkoiset tuoksuvat kerrannaiset kukat koristavat edelleen syyskuun lopussa.

Höstens bästblommande rosor

Vita vresrosor

Jag vet att många i Rosensällskapet samlar på vita rosor. Vita vresrosor blommar långt in på hösten, men det finns också ett rikligt utbud av dubbla remonterande rosor. Avlånga ljusröda knoppar och guldgula ståndare förstärker de skira vita kronbladen. I höst verkade det som flera vita vresrosor skulle ha blommat t.o.m. rikligare än vanligt.

13. Den sirligt växande **'Henry Hudson'** (Svejda 1976, Exlorer-serien, 'Schneezwergis fritt pollinerade fröplanta) har glatt oss med sin rikliga blomning. Knopparna är röda. Kanterna på kronbladen är ibland röda. De medelstora blommorna är vackra med sina gula ståndare.

14. **'Jouni'** (Pirjo Rautio) känsligt röd vitaktiga blommor är dubbla.

15. **"Kauppilan Alba"** kom som en felaktig försändelse i stället för en vresros med enkla blommor. Den har ständigt varit full av blommor, som i knoppstadiet är mycket nätta.

16. **'Louise Bugnet'** (Bugnet, Canada 1960) hör till de ovanligare vresrosorna. Det är en 150 cm hög buske med mörkgröna blad. I medlet av september har den ännu flera vinröda knoppar, som kan öppna sig och vara helt vita, men kanterna på kronbladen är då ofta röda.

17. **'Tuula'** (Pirjo Rautio) är en upprätt växande 150 cm hög buske, vars stora ljusröda knoppar och rödvita doftande dubbla blommor är dekorativa ännu i slutet av september.

Syksyn parhaimmat kukkijat
Muita vielä syksyllä kukkivia

Tänä syksynä portland- ja remontanttiruusut eivät ole jaksaneet paljon kukkia. Onneksi muutamat Rudolf Geschwindin jalostamista ruusuista kukkivat vielä syyskuussa.

18. 'Asta von Parpart', (Rudolf Geschwind 1909, multiflora- x remontanttihybridi). Lehdet ovat punalehtiruusumaisen sinertävät. Kukka on kerrannainen, kirsikanpunainen, himmenevä.

19. 'Siwa', (Geschwind 1910). Sain 'Siwan' v. 2002 yli 40 muun Geschwindin ruusun kanssa. Ruusu kituutteli suojaamattomana liian varjoisassa paikassa. Siirsin tämän canina-hybridin vuosi sitten aurinkoiseen paikkaan hyvään puutarhamultaan. Nyt se on muodostanut leveän, yli 100 cm korkean pensaan. Yllättäen se on jatkanut kukintaansa syyskuun loppupuolelle asti. Tummanpunaiset nuput korostavat terälehtien vaaleaa väriä. Eniten pidän 'Siwan' avautuvista suurista pyöreistä nupuista, vaikka vaaleanpunaisissa kerrannaisissa kukissakaan ei ole mitään vikaa.

20. 'Schneelicht' ("lumivalo", Geschwind 1894, *R. rugosa* x *R. phoenicia*). Metrin korkuisen, punapiikkisen, pystyn pensaan lehdet ovat aluksi koristeellisen ruskeareunaisia. Ensimmäisen 'Schneelichtin' hankin jo v. 2001. Sen kukka oli puolikerrannainen, ei yksinkertainen kuten olin lukenut. Kyselin asiaa Geschwind-asiantuntijalta ja sain tilalle kaksi uutta tainta, jotka osoittautuivat aivan samanlaisiksi. Tänä kesänä minulta kyseltiin 'Schneelichtistä', koska oli huomattu, että Sangerhausenin ruusut olivat puolikerrannaisia. Silti ruusutarhan entinen johtaja Hella Brumme piti niitä aitoina. Monta vuotta pidin 'Schneelichtiä' arkana, koska se ei muodostanut kuin muutaman kukan. Vasta parina viime vuotena se on loppusyksyllä ollut silmänilo runsaine puhtaan valkoisine kukkineen. ◆

Höstens bästblommande rosor
Övriga som blommar i september

I höst har portland- ja remontantrosorna inte orkat blomma så mycket. Lyckligtvis har några av Rudolf Geschwind förädlade rosor blommat ännu i september.

18. 'Asta von Parpart', (Rudolf Geschwind 1909, multiflora- x remontanthybrid). Bladen är blånande som på daggrosen. Blomman är dubbel, körsbärsröd och halvmörk.

19. 'Siwa', (Geschwind 1910)
Jag fick 'Siwa' år 2002 tillsammans med 40 andra Geschwindt rosor. Rosen förtvinade oskyddad på ett alltför skuggigt ställe. Jag flyttade den här canina-hybriden för ett år sedan till en soligare plats med god trädgårdsmylla. Nu har den bildat en bred over 100cm hög buske. Den har överraskande fortsatt att blomma ända till slutet av september. De mörkröda knopparna förstärker kronbladens ljusa färg. Jag gillar framförallt när 'Siwas' stora runda knoppar öppnar sig, fastän det inte är något fel på de ljusröda dubbla blommorna heller.

20. 'Schneelicht' ("snöljus", Geschwind 1894, *R. rugosa* x *R. phoenicia*). En meterhög, upprätt vuxen buske med röda taggar och blad, som till en början är dekorativt brunkantade. Min första 'Schneelicht' skaffade jag redan år 2001. Blommorna var halvfyllda, inte enkla, som jag hade läst. Jag frågade en Geschwind-expert och fick i stället två nya plantor, som visade sig vara identiska med den tidigare. I somras blev jag tillfrågad om 'Schneelichti', eftersom man noterat att Sangerhausens rosor var halvfyllda. Trots det här ansåg rosengårdens förra chef Hella Brumme att de var äkta. I flera år tyckte jag att 'Schneelicht' var känslig, eftersom den bara producerade ett fåtal blommor. Först på senare år har den under senhösten varit en ögonfröjd med sin rikliga blomning av rent vita blommor.

21. 'Marguerite Hilling' ('Pink Nevada', Hilling, Britannia 1959, en knoppmutering på Nevada. Den här rosen har trivts hos oss länge, fastän den vitblommiga 'Nevada' bara höll ut några år. Den blommar under hela sommaren och har t.o.m. bildat rotskott. Nya blommor bildas fortfarande i slutet av september. De jättestora blommorna är halvfyllda, rosafärgade, ljusa i mitten. Den bildar nypon och får ibland violett höstfärg. ◆

21. 'Marguerite Hilling' ('Pink Nevada', Hilling, Britannia 1959, Nevadan silmumutaatio). Tämä ruusu on viihtynyt meillä pitkään, vaikka valkokukkainen 'Nevada' kesti vain muutaman vuoden. Se kukkii pitkin kesää ja on muodostanut juurivesankin. Uusia kukkia muodostuu edelleen syyskuun loppupuolellakin. Jättikokoiset kukat ovat puolikerrottuja, roosanvärisiä, keskeltä vaaleita. Kiulukoita muodostuu ja joskus violetti syysvärikin.

"Käytännöllinen ruusunviljelijä" - Suomen ensimmäinen ruusukirja

"Den praktiska rosodlaren" – Finlands första rosbok

Teksti /text Eeva Ruoff, översättning Gunvor Granlund

Suomen ensimmäinen ruusuille omistettu monografia tai paremmin sanottuna ruusukirjanen "Den praktiska rosodlaren" ilmestyi Helsingissä vuonna 1903. Sen suomenkielinen laitos "Käytännöllinen ruusunviljelijä" julkaistiin kaksi vuotta myöhemmin Hämeenlinnassa. Teos oli tarkoitettu "puutarhureille, puutarhan omistajille ja ruusujen ystäville". Kirjan tekijä, ruotsinmaalainen Lars Larsson, oli tuolloin Pinjaisten eli Billnäsin puutarhakoulun johtajaopettaja, ja hän ilmoitti teoksen nimilehdellä koonneensa ja sovittaneensa sen "monivuotisen käytännön ohella". Suomenkielisen laitoksen kääntäjän nimeä ei ole mainittu; kirjasen alkulehdillä todetaan ainoastaan, että siinä on käytetty Erik Lindgrenin "Kasvitarhakirjan" ammattisanastoa. Tämä teos oli ilmestynyt 1903 ja sen suomentajat "pitäjän apulainen" eli pastori K.Korpela ja kansakoulunopettaja August Wikstén, olivat tehneet suuren työn muokatessaan puutarha-alan suomenkielisiä käsitteitä.

Kirjan ruotsinkielisessä laitoksessa on 43 sivua, suomenkielisen käännöksen teksti on saatu mahdutetuksi 33 sivulle. Kummassakaan kirjassa ei ole yhtään varsinaista kuvaa. Ruotsinkielisen laitoksen nimiösivua vastapäätä on kiiltokuvamainen litografia, jossa nähdään aikakauden ihanneruusuja, runsaasti kerrottuja, uhkean pyöreitä kukkia. Niiden lajiketta lienee turha yrittää edes arvailla. Suomenkielisen laitoksen kansilehdellä oleva mustavalkea piirros esittää kameliaa – lieneekö taittajalla ollut kiire, vikaa silmissä vai kasvituntemuksessa?

Pääseekö Larssonin kirjasen avulla selville vanhojen ruusujen kasvatukseen liittyvistä nikseistä? Ei, ei pääse. Tässä suhteessa se tuottaa vanhoista lajikkeista kiinnostuneille lukijoille pettymyksen. Larsson käsittelee ennen kaikkea perusrunkojen valitsemista, varttamista, ruusujen leikkaamista, niiden hyötämistä ja ruukkuviljelyä sekä "kastissa eli suojuslavassa viljelemistä". Tieto oli siis tarkoitettu pääasiassa lukijoille, jotka halusivat syventyä ruusunviljelyn perusnikseihin ja olivat kiinnostuneita ruukku- ja leikkoruusujen kasvattamisesta. Heitä oli siihen aikaan kyllä runsaasti Suomessa, sillä monissa kartanoissa ja huvilatiloilla harjoitettiin kukkien hyötämistä ja leikkokukkamyyntiä. Ulkomaista tuontia ei ollut, päinvastoin: Kannakselta myytiin suuret määrät leikkoruusuja Pietariin.

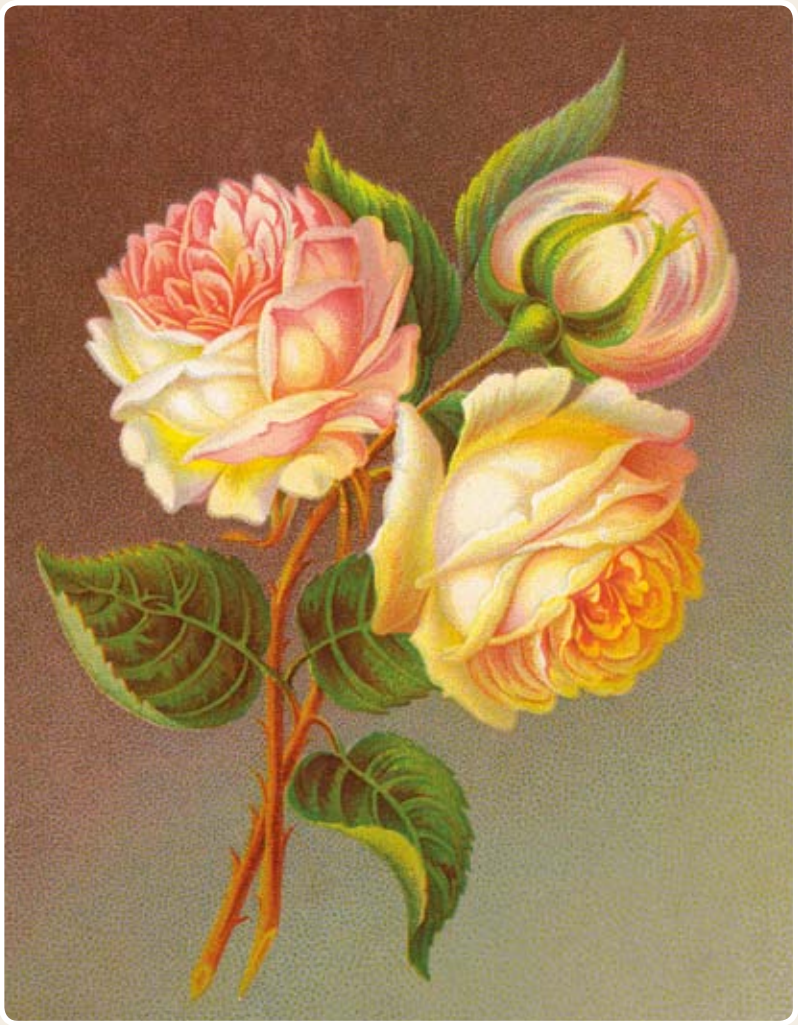

Lars Larssonin ruusukirjan ainoassa kuvassa on uhkean pyöreitä ja runsaasti kerrottuja kukkia, aikakauden makusuuntauksen mukaisia. Kuva: Kansalliskirjasto.

Den enda bilden i Lars Larssons rosbok visar praktfullt runda och mångdubbla blommor, helt enligt dåtida smak. Foto: Nationalbiblioteket

Finlands första rosenmonografi, eller egentligen rosenhäfte, "Den praktiska rosodlaren" utkom år 1903 i Helsingfors. Dess finskspråkiga utgåva "Käytännöllinen ruusunviljelijä" publicerades två år senare i Tavastehus. Skriften var avsedd för "trädgårdsmästare, trädgårdsägare och rosenvänner". Bokens upphovsman, Lars Larsson från Sverige, var då ledande lärare på trädgårdsskolan i Billnäs och på bokens titelblad meddelade han att han hade samlat ihop och tillämpat den "vid sidan om mångårigt praktiskt arbete". Det finns inga uppgifter om vem som gjort den finska översättningen; på häftets inledande sidor konstateras endast att man använt fackord från Erik Lindgrens trädgårdsbok "Kasvitarhakirja". Detta verk utkom 1903 och översättarna „socknens hjälpreda" dvs. pastor K.Korpela och folkskollärare August Wikstén, hade gjort ett stort arbete då de utformade och finslipade finskspråkiga begrepp för trädgårdsbranschen.

Den svenskspråkiga utgåvan omfattar 43 sidor medan den finskspråkiga översatta texten ryms på 33 sidor. Det finns inga egentliga bilder i någondera versionen. I den svenska utgåvan finns mittemot titelsidan en litografi som mest liknar en glansbild (bokmärke), med tidstypiska favoritrosor, mångdubbla med frodiga runda blommor. Det torde vara helt onödigt att försöka gissa sig till vilken sort de ska föreställa. På pärmbilden till den finska versionen finns en svartvit kamelia – har månne ombrytaren haft bråttom, fel på ögonen eller bristande växtkännedom?

Är det möjligt att med hjälp av Larssons bok få reda på odlingsknep för gammaldags rosor? Nej det gör man nog inte. I det avseendet är boken nog en besvikelse för alla läsare som är intresserade av gammaldags rosor. Larsson behandlar framförallt valet av grundstammar, ympning, beskärning av rosor, drivning och krukodling samt "odling i kast, dvs. ett slags primitivt växthus med drivbänksfönster ". Informationen var alltså huvudsakligen avsedd för läsare som ville fördjupa sig i rosodlingens grundknep och som var intresserade av att odla krukväxter och snittblommor. Vid den här tiden fanns det många sådana i Finland eftersom man på ett stort antal herrgårdar och

Ruusujen viljely puutarhassa eli avomaalla saa kirjasessa osakseen suhteellisen vähän huomiota, sillä Larsson oli henkilökohtaisesti ruukkukasvatuksen eli ruusujen talveksi "huoneeseen ottamiseen" kannalla. Hän toteaa kyllä, että esimerkiksi sellaiset pysyvästi puutarhaan istutetut pensaat, kuten 'Persian Yellow', 'Maiden's Blush' ja *Rosa pimpinellifolia* olivat kukkiessaan hyvin kauniita. Niiden kukkimisaika oli kuitenkin perin lyhyt, ja hänen mielestään itse pensaat olivat suuren osan vuotta enimmäkseen vain ikävän näköisiä. Kurtturuusujen etuja olivat puolestaan pitempi kukinta-aika ja hauskat, kiiltävät lehdet, mikä teki niistä melkein "välttämättömiä" puutarhakasveja. Larsson toteaa toki, että monia arempiakin lajikkeita voitiin istuttaa puutarhaan, mutta että kelvollisen talvisuojauksen laatiminen ja purkaminen vei runsaasti aikaa. Ruusujen kellarissa tai muussa viileässä talvehtimistilassa säilyttämisen etu oli hänen mielestään se, että pensaat voitiin istuttaa ulos nuppuvaiheessa tai suorastaan kukkivina heti pakkasten mentyä – ja siinä myyrätkin saivat pitkän nenän. Tämä oli muuten varsin yleinen näkökanta siihen aikaan, ei vain Suomessa vaan Keski-Euroopassakin. Kukkien ystävät halusivat mahdollisimman pitkään nauttia bourbon-, remontantti- ja teeruusuistaan, joiden kukintaa kesti yleensä syksyyn saakka, ja jos joku yksilö lakkasi kukkimasta, se voitiin korvata "vara-pensaalla", jonka kukinta oli vasta alkamassa.

Larssonin mukaan ruusut eivät lainkaan kärsineet talvisäilytyksestä sisätiloissa, ja ne voitiin istuttaa ulos puutarhaan joko ruukuissa tai ilman niitä. Ruukut tuli toki istuttaa niin syvään, että niiden yläreuna jäi kokonaan mullan alle. Larsson ei mainitse erillisiä lajikkeita, vaan toteaa, että niitä on tavattoman paljon ja jokaiselle asianharrastajalle löytyy niiden joukosta mieleisensä. Larssonin ruukkuviljelyä koskevat niksit palvelivat myös niitä lukijoita, jotka kasvattivat ruusuja huonekasveina. Tämä olikin erittäin suosittua 1900-luvun alussa. Kukkakauppoja oli harvassa. Esimerkiksi Lahden ainoa, Koiskalan kartanon ylläpitämä kukkakauppa lopetti toimintansa vuonna 1909. Niinpä jokainen itse kasvatettu kukka tuotti paljon iloa, puhumattakaan muhkeasti kukkivasta ruusupensaasta, kun ikkunan takaa näkyi vain lumikinoksia.

Larssonin mielestä pienet "latvuspuut" eli "20 – 50 senttimetrin korkuisilla rungoilla varustetut" ruusut olivat muuten paljon kauniimpia pöydällä tai kukkaikkunalla kuin pensasmaiset yksilöt, ja ne kukkivatkin hänen mielestään paremmin. Eipä silti, ruusut olivat takuuvarmoja kukkijoita, varsinkin jos niitä verrattiin kamelioihin tai kaktuksiin, joiden kukittaminen tuotti ongelmia huonekasvien ystäville. Yhtä ja samaa ruukkuruusua voitiin kukittaa menestyksekkäästi vuodesta toiseen, kunhan se sai olla kesän ulkona ja sitä leikattiin, kasteltiin ja lannoitettiin asianmukaisesti.

Larsson julkaisi muuten myös teoksen "Kodin ruukkukasvikirja" – "Krukväxtodling i hemmen". Siinäkin hän kertoo ruusujen ruukkuviljelystä mainiten, että ranskalainen teehybridi 'Mme Caroline Testout' (Pernet-Ducher 1890) oli se lajike, joka parhaiten sopi ruukkuviljelyyn. Lajiketta näkee nykyäänkin ulkomaisten taimistojen myyntiluetteloissa, ja Peter Beales toteaa siitä kirjassaan *Twentieth Century Roses*, että se on edelleen eräs maailman suosituimmista ruusuista. Tosin hän lisää, että sen köynnösmuoto 'Climbing Caroline Testout' (Chauvry 1901) on nykyään paremmin tunnettu kuin alkuperäinen kasvi. Tilaajan kannattaa siis varmistautua siitä, että hän saa varmasti oikean 'Carolinen', jos hän haluaa ryhtyä kokeilemaan sen ruukkukasvatusta. 'Climbing Caroline Testout'-ruusua näytetään nimittäin joskus myytävän pelkällä 'Caroline Testout'-nimellä.

Larssonin kirja on ruusuhistoriallinen dokumentti. Nykyisellä viherhuoneiden aikakaudella ruusujen ruukkuviljelyllä ja "huoneeseen ottamisella" saattaa kuitenkin olla uusi kukoistuskausi edessään, ja silloin hänen neuvoistaan on varmasti käytännönkin hyötyä. Ja mikäpä estää meitä harrastamasta perusrunkojen kasvattamista ja varttamista? Kun yhdelle ja samalle rungolle varttaa vaikka viisi eri ruusulajiketta ja odottelee sitten niiden kukintaa, niin siinä pääsee nauttimaan entisajan ruusunystävien verkkaisesesta elämänmenosta. ◆

villor ägnade sig åt driva upp och sälja snittblommor. Någon import från utlandet förekom inte, tvärtom, från gårdarna på Karelska näset såldes stora mängder snittblommor till St. Petersburg.

Rosodling i trädgården, det vill säga på friland, får förhållandevis liten uppmärksamhet i skriften, eftersom Larsson personligen var av den åsikten att krukväxter och rosor skulle tas in till vintern. Han konstaterar nog att till exempel sådana buskar som planterats permanent i trädgården, som exempelvis 'Persian Yellow', 'Maiden's Blush' och Rosa pimpinellifolia var mycket vackra då de blommade. De hade dock en mycket kort blomningstid och han ansåg att buskarna en stor del av året enbart såg tråkiga ut. Vresrosorna hade den fördelen att de hade längre blomningstid och trevliga glansiga blad, vilket gjorde dem till trädgårdsväxter som man ”nästan måste ha”. Larsson konstaterar att många mera känsliga arter kunde planteras i trädgården men att det var mycket tidskrävande att bygga och sedan riva ordentliga vinterskydd för dem. En fördel med att övervintra rosor i källare eller något motsvarande svalt utrymme var enligt Larsson den att man kunde plantera ut buskarna i knoppstadiet eller som blommande genast då risken för frost var förbi, och på detta sätt räcka lång näsa åt sorkarna. Detta var för övrigt en ganska allmän åsikt vid den här tiden, inte bara i Finland utan också i Mellaneuropa. Blomvännerna ville njuta så länge som möjligt av sina bourbon-, remontant- och terosor. Dessa blommade i allmänhet ända till hösten, och om någon buske slutade blomma kunde man ersätta den med en ”reservbuske”, som just var på väg att slå ut.

Larsson ansåg att rosorna inte alls led av vinterförvaring inomhus och att man kunde plantera ut dem i trädgården med eller utan kruka. Krukorna måste dock planteras så djupt att den övre kanten helt täcktes av mull. Larsson nämner inte olika sorter utan konstaterar endast att det finns oändligt många och att alla säkert hittar någon som tilltalar. Larssons krukodlingsknep var också till nytta för de läsare som odlade rosor som rumsväxter. Detta var väldigt populärt i början av 199-talet då det inte just fanns några blomsteraffärer. Till exempel i Lahtis, på Koiskala gård, fanns stadens enda blomsterhandel och den upphörde med sin verksamhet år1909. Varenda blomma man odlade själv var alltså en källa till glädje, för att inte tala om en hel praktfullt blommande rosbuske, medan man utanför fönstret endast kunde se snödrivor.

Larsson tyckte att små trädliknande rosor på 20 – 50 centimeter höga stammar var mycket vackrare på bordet eller i ett blomfönster än de buskartade exemplaren, och han tyckte också att de blommade bättre. Inte för det, rosorna blommade säkert bra om man jämför dem med kamelior eller kaktusar, vilkas blomning var problematisk för blomvännerna. En och samma krukros kunde med framgång fås att blomma om från ett år till ett annat, bara den fick vara ute under sommaren, klipptes, vattnades och gödslades på rätt sätt.

Larsson publicerade också boken "Krukväxtodling i hemmen". Också här berättade han om rosodling i krukor och nämnde att den franska tehybriden 'Mme Caroline Testout' (Pernet-Ducher 1890) var den sort som bäst lämpade sig för krukodling. Denna sort finns ännu i dag i utländska plantskolors försäljningskataloger och Peter Beales talar också om den i sin bok *Twentieth Century Roses*, där han säger att den fortsättningsvis är en av väldens populäraste rosor. Han tillägger dock att dess klängrosform ’Climbing Caroline Testout' (Chauvry 1901) i dag är mera känd än den ursprungliga växten. Vid beställning gäller det att försäkra sig om att man säkert får rätt ‘Caroline’, ifall man vill pröva på krukodling av den. Det förekommer nämligen att klängrosen 'Climbing Caroline Testout' ibland bjuds ut under namnet 'Caroline Testout'.

Larssons bok är ett roshistoriskt dokument. I dag då vinterträdgårdar är vanliga kan rosodling i kruka och "intagning i boningsrum" få en ny blomstringsperiod och då har vi garanterat praktisk nytta av hans bok. Och vad är det som hindrar oss från att odla grundstammar och att ympa rosor? Då vi på en och samma stam ympar in fem olika rossorter och sedan väntar på att de ska börja blomma, ja då får vi samtidigt lära oss att njuta av ett dagligt liv i lugn takt, på samma sätt som rosvännerna förr i tiden. ◆

Keltaista, kultaa ja myös hopeaa

Teksti Maarit Vallinharju-Stenman,
Kuvat Maarit ja Pentti Stenman

Euroopassa on keltaisia ruusuja nähty vasta viitisensataa vuotta. Kultaruusut, jotka tietenkään eivät ole eläviä, ovat harvinaisia ja kalliita, mutta vertauskuvana vanhoja. Jos koruja ei lasketa mukaan, niin hopeinen ruusu on kultaistakin harvinaisempi. Ihmiset ovat keksineet merkityksiä, joiden lähtökohtana on ollut ikivanha tapa yhdistää keltainen ja kullan väri aurinkoon, valoon ja taivaaseen. Hopeinen kuu on yöllisen taivaan yksinäinen kulkija.

Keltaiset ruusut

Iranista ja Afganistanista kotoisin oleva persianruusu (Rosa foetida) tuotiin 1500-luvun jälkipuolella Turkista Wieniin. Tästä alkoi sen ja ennen pitkää myös 'Bicolor'-lajikkeen viljely eurooppalaisissa kukkapenkeissä. Lajin kerrannaiskukkainen lajike 'Persiana' levisi sen jälkeen kun se 1837 oli tuotu Englantiin. Persianruusu on R. pimpinellifolian ja R. hemisphaerican komeakukkainen risteymä. R. hemisphaerica 'Flore Pleno', jonka aikaisempi nimi on R. sulphurica, tuotiin Eurooppaan erään lähteen mukaan Turkista 1601.

Siellä mistä persianruusu on kotoisin, on keltaisia ruusuja kasvatettu kauan. Monipuolisesti oppinut Al-Biruni laati kasviluettelon (n. 1050), jossa hän mainitsee kerrannaiset ja yksinkertaiset valkoiset, keltaiset, syvänpunaiset, "mustat" ja vaaleanpunaiset ruusut sekä myskiruusut, eikä hän unohtanut myöskään piikkisiä rentovartisia villiruusuja; näin voinee kääntää englannin kielen briar-sanan. Omar Khaijam (k. 1131) antaa satakielen laulaa keltaiselle ruusulle, kun aamu on raikas. Hänen ja Háfezin (k.1390) runsasruusuisissa runoissa harvoin mainitaan kukkien väri, mutta mielikuva näkee ne punaisina, kauniina ja hyväntuoksuisina.

Espanjaa vuosisatojen ajan hallussaan pitäneet maurit luultavasti eivät kasvattaneet keltaisia ruusuja. Tuskin tunsivatkaan niitä. Eivätkä niitä liene nähneet myöskään ristiretkeläiset, jotka 1100- ja 1200-luvulla saapuivat Palestiinaan vapauttamaan "Pyhän maan" islamin ikeen alta. He ihastuivat Palestiinan-aikanaan kovasti Orientin ruusuihin ja niistä tehtyihin tuoksuaineisiin, ja niinpä tuomisina kotiin joillakin oli ruusuja – parhaiten ne varmaan selvisivät matkan rasituksista ruukkutaimina – ja hienostuneita ruusuntuoksuisia tapoja ja ruokareseptejä. Otaksun, ettei Välimeren itäosaan rajautuvilla seuduilla, vuorilla, kasvanut eikä kasvatettu keltaisia ruusuja, vaan niitä oli pohjoisempana ja idempänä.

Pohdiskelen: On outoa, jos Levantissa eli länsimailla ei olisi lainkaan tiedetty keltaisista ruusuista. Monet matkustelivat itämailla, jotkut kauan ennen Marco Poloa, aina Kiinaan asti. Tiedetään, että Aleksanteri Suuren sotaretkiin 300-luvulla eaa. osallistuneet miehet toivat Kreikkaan puutarhavaikutteita itämailta. Vakiintuneet kauppareitit, joista kuuluisin oli Silkkitie, kulkivat Välimeren alueen kauppakeskuksista halki ruusuista kuuluisien maiden, kuten Persian, kohti Keski-Aasiaa ja sieltä eteenpäin Kiinaan. Näillä seuduilla kasvaa useita keltakukkaisia villiruusulajeja, joten luulen, että niitä näkyi karavaaniteiden varsilla. Kaupungeissa oli myös puutarhoja ja niissä ruusuja, kuten runouskin todistaa. Eikö tunnu uskottavalta, että matkalaisen teki mieli karavaaniseraihin saavuttuaan astua portista ulos katselemaan muutakin kuin karua maata ja edellä kulkevaa kamelia? Myös Kiinassa oli suuria ruusuistutuksia. Voi olla, että joku näki keltaisia ruusuja, ja kertoi niistä, mutta ehkä sellainen ruusu oli kuin satua.

'Persianalla' on kauniit sahraminkeltaiset kukat. Suomessa ruusu menestyy vain maan eteläisimmässä osassa suotuisalla paikalla. – 'Persiana' har vackra saffransgula blommor. I Finland kan rosen framgångsrikt odlas endast i gynnsamma lägen i sydligaste Finland.

Gult, guld och även silver

Maarit Vallinharju – Stenman text,
Maarit och Pentti Stenman foto.
Översättning Rainer Svartström

Ortodoksinen kirkkotaide on aina suosinut kultaa. Niin myös Kykkon rikkaassa luostarissa Kyproksessa. Suurilla seinäpinnoilla kulta loisti auringonpaisteessa. Tässä on luostarin ihmeitä tekevän Jumalansynnyttäjän ikonin mosaiikkiversio.

Den ortodoxa kyrkokonsten har alltid favoriserat guld. Så även i det rika klostret Kykkos på Cypern. Guldet glimmade på de stora väggytorna i solskenet. Här är klostrets undergörande Gudaföderskas ikon i mosaik.

Gula rosor har vi i Europa haft i endast femhundra år. Guldrosor, som ju inte är levande, är sällsynta och dyra, men som symboler gamla. Ännu sällsyntare är silverrosor – om vi inte räknar med smycken. Människorna har, utgående från urgamla seder, associerat gult och guld med sol, ljus och himmel. Silvermånen är himlavalvets ensamma vandrare.

Gula rosor

Persiska gulrosen Rosa foetida, hemma från Iran och Afghanistan, hämtades från Turkiet till Wien under andra hälften av 1500-talet. Här började odlandet av denna och senare även av sorten 'Bicolor' i europeiska blomrabatter. Sorten 'Persiana' med fyllda blommor började spridas efter 1837 då den hämtades till England. Persiska gulrosen är en korsning mellan R. pimpinellifolia och R. hemisphaerica. R. hemisphaerica 'Flore Pleno' vars tidigare namn var R. sulphurica hämtades till Europa från Turkiet 1601 enligt en källa.

I persiska rosens hemtrakter har gula rosor odlats länge. Mångkunniga Al-Biruni gjorde ca 1050 upp en växtförteckning där han nämner fyllda och enkla vita, gula, djupröda, ”svarta” och rosa rosor samt om myskrosor och taggiga vildrosor med veka grenar (briar, brier = törn-, nyponros). Omar Khayyam (1100-talet) låter näktergalen sjunga för den gula rosen den friska morgonen. Sällan nämns blommans färg på de många rosor som figurerar i hans och Hafiz (d. ca 1390), men i fantasin är de röda, vackra och väldoftande. I dikterna blommar även bl a tulpaner och narcisser och många träd.

Morerna som härskade i Spanien under sekler odlade knappast gula rosor. De kände dem väl inte ens. Troligen sågs inte heller gula rosor av korsfararna som under 1100- och 1200-talen kom till Palestina för att befria Det heliga landet från det islamska oket. Men de blev under tiden i Palestina mycket förtjusta i Orientens rosor och deras essenser, och några hade rosor med sig hem, samt dessutom fina rosdoftande seder och matrecept. Bäst klarade sig rosorna färdens strapatser som krukplantor. Jag antar att inga gula rosor växte i trakten kring östra Medelhavet. De växte längre norr- och österut.

Mainintoja keltaisista ruusuista saattaa olla jossain vanhassa käsikirjoituksessa tai kirjassa, joka toistaiseksi makaa avaamattomana johonkin kirjastoon talletettuna. Kirjoja on valtavan paljon! Minkä verran mahdetaan länsimaissa nykyisin osata latinaa ja arabiaa? Ja sitä joka osaa, luultavasti kiinnostavat muut asiat enemmän kuin ruusujen historia.

Ruusu lienee ollut monen varhaisen ja nykyisen matkakirjailijan mielestä asia, joka ei ole huomion väärti. Arabiassa matkaillut Wallin ei muistaakseni mainitse ruusuja milloinkaan. Tiibetissä seikkaillut Harrer sentään näki vaelluksellaan ruusuja, mutta ei kerro niistä. Ehkä ne olivat ”tavallisia” eli punaisia. Jotta kukat saisivat huomiota osakseen, matkailijan täytyisi olla joku Linné tai Darwin.

Persianruusut, vaikka niiden väri oli erikoinen, näyttivät länsimaalaisten silmissä varmaan vaatimattomilta vanhastaan kasvatettujen valkoisten ja kaikensävyisten punaisten ruusujen rinnalla, eivätkä ne myöskään tuoksuneet yhtä hyvälle. Vanhoihin ruusuihin oli totuttu ja myös niiden herättämiin tunteisiin. Isokukkaisista kartanoruusuista pidettiin ainakin Hollannissa, ja juuri niitä suosittujen kukkamaalausten tekijät ikuistivat runsaskukkalajisiin kukkakimppuihinsa. Taiteenlajin kulta-aikaa oli 1600-luku. Keltaisia ruusuja ei kukka-asetelmissa juuri näytä olevan. Muuan Jacob van Walscapelle sentään lienee kuullut, että on myös keltaisia ruusuja, koska on sijoittanut maalaukseensa kaksi melkein avointa, hänelle tutun muotoista keltaruusua ja myös nuppuja. Eräs Walther (tuskin hollantilainen) ikuisti akvarelliinsa persianruusun ja ’Bicolorin’ sellaisina kuin ne ovat. Varmaan on muitakin, jotka maalasivat näitä ruusuja. Voinee kuitenkin sanoa, että keltaiset ruusut olivat harvinaisia. Asetelmat, joissa on monesti myös muuta aiheeseen sopivaa rekvisiittaa, kertovat, ehkä aina, elämän katoavaisuudesta: kukka elää vain hetken aikaa.

Suosituin kukka noina aikoina oli tulppaani, uutuus. Kukkamaalauksissa niitä on aina. Ogier Ghiselin de Busbecq, Pyhän saksalais-roomalaisen valtakunnan lähettiläs Turkissa 1554–62, oli lähettänyt tulppaanien sipuleita Konstantinopolista Wieniin, josta ne päätyivät viljelyyn Leideniin Hollantiin. Tulppaanit herättivät valtavaa ihastusta ja omistamisenhalun kiihkeitä tunteita. Tämä kasveista kiinnostunut herra hankki asemapaikastaan myös muiden kukkien sipuleita sekä koristekasvien siemeniä eurooppalaisille kasvattajille. Hänkö toimitti myös persianruusun ja ’Bicolorin’ Turkista Wieniin? Ajankohta tukee oletusta; ”1500-luvun lopulla” tosin viittaa pitkään ajanjaksoon. Koska Orientti, aluksi etenkin Turkki, oli eurooppalaisten keskuudessa tullut muotiin, olivat kasvitkin muodissa ja niillä oli kysyntää.

Huhtikuussa 2008 osuivat Lasaruksen päivä ja palmusunnuntai samalle viikonlopulle Kyproksessa. Larnakan Pyhän Lasaruksen kirkossa huomioitiin pyhäpäivät ainakin koko edeltävän viikon ajan. Kukkalaitteesta puuttuvat punaiset ruusut, sillä ei vielä ollut aika muistella Jeesuksen kärsimystä. Kuvan taustalla pilkottaa valtava ikonostaasi.

I april 2008 inföll Lasarusdagen och palmsöndagen på samma veckoslut på Cypern. I Sankt Lasarus kyrka i Larnaca uppmärksammades helgdagarna åtminstone under hela föregående vecka. Från blomsterarrangemangen fattades röda rosor därför att det ännu var för tidigt att minnas Jesu lidande. I bakgrunden skymtar en väldig ikonostas.

Katsellessani kuvia länsimaisesta taiteesta ilmeni, että keltaiset ruusut saivat siinä hitaasti sijaa. (Tiedän: olen nähnyt vain pienen osan taidekirjoista.) Jos maalauksissa on ruusuja, ne ovat punaisia, vaaleanpunertavia tai valkoisia, mutta hyvin harvoin keltaisia. 1700-luvun alkuvuosikymmeninä vaikuttaneen Watteaun maailmallis-aiheissa idyllisissä töissä ruusuilla on tärkeä osa, mutta keltaisia hän ei maalannut. Seuraavan vuosisadan alkupuoliskolla työskennellyt Redouté kuvasi myös keltaisia ruusuja, mutta hän olikin paljolti botanisti. Vasta 1800-luvun loppupuolella ilmestyy maalauksiin enemmän keltaruusuja.

Ikävien tunteiden ruusu

Keltaisella ruusulla voidaan kertoa mustasukkaisuudesta, uskottomuudesta, hylkäämisestä. Tällaiset käsitykset ovat lähtöisin tarinasta, joka kertoo profeetta Muhammadista ja hänen A’isha-vaimostaan sekä enkeli Gabrielista. A’ishan arveltiin olleen uskoton: Gabrielin kehotuksesta hän kastoi ruusun veteen. Sen värin muuttuminen toiseksi – keltaiseksi – oli todiste uskottomuudesta.

Minulla on nuoruuden ajalta kokemus hylkäämistä osoittavasta keltaisesta ruususta. Sain sen poikaystävältäni, joka kukkakielellä kertoi minulle haluavansa

Mina funderingar: Det låter underligt att man i trakten kring östra Medelhavet inte alls skulle ha känt till gula rosor. Många reste längre österut, ända till Kina långt före Marco Polo. Man vet att deltagare i Alexander den stores krigståg på 300-talet fKr hämtade med sig trädgårdsintryck till Grekland. Etablerade handelsrutter, den mest berömda var Sidenvägen, gick från handelscentren i Medelhavsområdet genom länder kända för sina rosor, t ex Persien, via Centralasien till Kina. I dessa trakter växer flera gulblommiga vildrosor som borde ha synts längs karavanvägarna.

Det fanns även trädgårdar i städerna och rosor i dem som det berättas i poesin. Låter det inte troligt att resenären skulle vilja se annat än den karga marken och kamelen framför då de når rastplatsen? Även i Kina fanns stora rosplanteringar. Kanske någon såg gula rosor och berättade om det, men kanske det uppfattades som en saga.

Det kan finnas noteringar om gula rosor i någon gammal handskrift eller bok som tillsvidare ligger oöppnad i något bibliotek. Det finns ju en massa böcker! De som behärskar latin och arabiska är troligen mer intresserade av annat än rosornas historia.

Rosorna intresserade antagligen inte reseskildrarna. Wallin som reste i Arabien nämnde inte rosor en enda gång, efter vad jag minns. Harrer på äventyr i Tibet såg rosor men beskrev dem inte. De var kanske ”vanliga” röda. Det var endast någon Linné eller Darwin som noterade blommorna.

Trots att persiska gulrosen hade speciell färg såg den säkert anspråkslös ut i västerländska ögon jämfört med de länge odlade vita och röda i olika nyanser. Den doftade inte heller lika gott. Man var van vid de gamla rosorna som väckte känslor. Storblommiga centifoliarosor gillade man åtminstone i Holland, och det var dem populära blomstermålare förevigade som mångblommiga blombuketter. Konstartens guldålder var under 1600-talet. Gula rosor fanns just inte i buketterna.

En viss Jacob van Walscapelle hade väl ändå hört om att det även finns gula rosor; han hade nämligen placerat två rätt öppna gula rosor som han kände, och även knoppar, i sin målning. Walther förevigade på sin akvarell persiska gulrosen och ’Bicolor’ som de ser ut. Säkert finns det även andra, men de är troligen få. Stilleben med blommor, som ju lever endast en kort tid, berättar om livets förgänglighet.

Den populäraste blomman då var tulpanen, som var en nyhet. De avmålades jämt. Ogier Ghiselin de Busbecq, Heliga tysk-romerska rikets sändebud i Turkiet 1554-62, hade skickat tulpanlökar från Konstantinopel till Wien, varifrån de hamnade i odling i Leiden i Holland. Tulpanerna väckte enorm beundran och exalterat habegär. Denna av växter intresserade gentleman anskaffade även andra blomlökar samt fröer av prydnadsväxter åt europeiska odlare. Var det han som levererade persiska gulrosen och ’Bicoloren’ från Turkiet till Wien? Tidpunkten stöder antagandet – ”i slutet av 1500-talet” omspänner visserligen en lång period. Orienten, först Turkiet, hade blivit populär bland européerna och därför var även växterna populära och efterfrågade.

Medan jag betraktade bilder på västerländsk konst observerade jag att gula rosor efterhand fick större utrymme. (Visst vet jag att jag sett endast en liten del av befintliga konstböcker.) Om målningarna upptar rosor är de röda, rosa eller vita, sällan gula. Rosor spelade en viktig roll i Watteaus idylliska målningar i början av 1700-talet men gula målade han inte. Hundra år senare målade Redouté även gula rosor, men han var ju också botanist. Gula rosor målades i större mängd först i slutet av 1800-talet.

Rosen för ledsna känslor

Med gula rosor kan man berätta om svartsjuka, otrohet, övergivenhet. Denna uppfattning har sitt ursprung i berättelsen om profeten Mohammed och hans hustru Aïscha och ängeln Gabriel. Man trodde Aïscha hade varit otrogen: på Gabriels uppmaning vätte hon

lopettaa seurustelun. Ymmärsin sanoman pettyneenä. Maljakossa kukka säilytti elinvoimansa luonnottoman kauan.

Vertauskuva elää, ei ehkä kovin yleisenä kuitenkaan. Kun Salcomp-yhtiö lopetti tuotantonsa Kemijärvellä keväällä 2004, irtisanotuille työntekijöille ojennettiin keltaiset ruusut. Heitä varmaan järkytti edessä oleva työttömyys enemmän kuin ruusu, joka vahvisti ikävän tosiasian.

Keltainen ruusu on ollut mallina, kun muillekin kukille on keksitty ikäviä merkityksiä: keltaisella neilikalla kuulemma voi osoittaa ylenkatsetta ja keltaisella tulppaanilla kertoa toivottomasta rakkaudestaan.

Koska keltaiset ruusut näyttävät maalaustaiteesta puuttuvan, vaikka niillä olisi voinut kertoa surullisista ja repivistä tunteista, vaikuttaa siltä kuin Euroopassa ei olisi tunnettu islamilaista tarinaa. Miten mahtaa olla kirjallisuudessa?

Ikävät selitykset voi jättää omaan arvoonsa. Keltaiset ruusut ovat kauniita. Ja viittaahan niiden väri aurinkoon ja taivaaseen, mikä on hyvä tietää, jos on taipuvainen taikauskoon. Romantiikan aikana keltainen ruusu kuuluu kertoneen antajan halusta katsoa rakastettunsa silmiin. Ei siis tarvitse huolestua, jos morsiuskimppu oli sidottu keltaisista ruusuista.

Uskonnon kelta- ja kultaruusut

Ennen kristinuskon syntyä Välimeren alueella ja Lähidässä palvottiin aurinkoa ja lukuisia auringonjumalia, joita olivat esimerkiksi Mithra ja Apollon. He säteilivät auringon kullanhohtoista valoa. Myös suurten uskontojen perustajiin liitetään kirkas valo, ja niiden pyhillä henkilöillä on sädehtivä valokehä päänsä ympärillä. Ihmiset tekivät kullasta (ja ehkä sen korvikkeena myös keltaisesta väristä) auringon vertauskuvan.

Sen että aurinko on keltainen – uskon, ettei se ole opittua vaan alitajuista – tietävät pienet lapsetkin värittäessään piirustuksiinsa ison keltaisen auringon. Myös monet aikuiset ajattelevat näin olevan. Todellisuudessa auringon valo on keltaista ja hohtavaa oranssia vain sen nousun ja laskun aikaan. Muulloin sen loiste on silmiä häikäisevän kirkasta ja ”valkoista”.

Kristillisessä hartausperinteessä ja taiteessa keltaisia ja kultaisia ruusuja on vaikea erottaa toisistaan, sillä niiden symboliikat sulautuvat yhteen. Keltainen on kullan väri. Vaikka keltaiset ruusut olivat harvinaisia kukkatulokkaita, roomalais-katolisen kirkon piirissä niillekin keksittiin vertauskuvallisia merkityksiä, jotka sopivat 400-luvulla alkuun saatettuun Maria-kulttiin. Milloin keltaisten ruusujen sanoma keksittiin, en tiedä. Keltaruusut kertovat Marian kunniakkaista salaisuuksista, joita ovat muiden muassa Jeesuksen nouseminen kuolleista ja Marian ottaminen taivaaseen. (Ne ovat salaisuuksia, sillä uskonto on mysteeri.)

Kullalla on osoitettu Marian ja Jeesuksen ja enkeleiden ja myös monien muiden taivaallista olemusta. Keskiajalla Marian ilmestys -aiheisissa töissä taivastausta on usein kultaa. Enkelillä on kädessään valkoinen madonnanlilja ja maassa kasvaa joskus ruusuja, ei kuitenkaan keltaisia. Myös Marian ottamista taivaaseen ja hänen kruunaamistaan taivaan kuningattareksi ovat monet taiteilijat kuvanneet kultaa tuhlaillen. Töistä kuitenkin puuttuvat kulta- ja keltaruusut, kuten muunkin väriset ruusut. Tämän aiheen kaltaiset teokset ovat niin täynnä ikonografisia tunnuksia ja merkityksiä, etteivät kukat, ehkä vähäpätöiset, mahtuneet mukaan. Jos maalauksessa on kukka, se on yleensä madonnalilja.

Vaikka ruusut oli pyhitetty Neitsyt Marialle, niitä nähtävästi ikuistettiin maalauksiin vain silloin kun aikeena kuvata Maria ja Jeesus-lapsi, yleensä paratiisin ruusutarhassa. Puutarhassa kasvaa valkoisten ja punaisten ruusujen rinnalla paljon muitakin kukkia. Marialla on päässään taivaan kuningattaren kultainen kruunu.

Koska ruusuja näyttää olevan melkein vain tuon yhden tyypin maalauksissa – keltaisia ja kultaisia ei milloinkaan – mieleeni hiipii epäilys, että Marian kaikkien salaisuuksien ruusut olivat pelkkä käsite, mietiskelyn kohde. Silti kultainen ruusu näyttää kuuluvan Marian yhteyteen. Eräs lähde kertoo, että ”kultainen ruusu esitti Mariaa kaikessa loistossaan”. Mutta missä on esimerkki Mariasta ja kultaruususta? Näkisin sellaisen mielelläni, ja haluaisin nähdä myös kuvan, jossa on keltaisia ruusuja. Keltaisia ruusuja on tietenkin ollut mahdollista asettaa neitsyt Marian kuvan eteen, vasta sen jälkeen kun niitä on ollut saatavilla.

Kultainen, aidosta jalometallista tehty ruusu oli todella olemassa. Se on Hyveen kultainen ruusu, ylösnousemuksen vertauskuva, joka heijasti taivaan valoa ja kirkkautta, ja paavin kirkon mahtavuutta. Tämän perinteen aloitti 1000-luvun lopulla paavi Urbanus II ja se jatkui vuoteen 1867: siunattuaan ruusun neljäntenä paastonajan jälkeisenä sunnuntaina paavi luovutti sen jollekin ansiokkaana pitämälleen kruunupäälle tai muulle ylhäiselle henkilölle, miehelle tai naiselle. Myös paavin embleemi on kultainen ruusu. Ajatus paavillisesta kultaruususta varmaan heräsi kirkon johtohenkilöitä ympäröivästä todellisen kullan loistosta: kultasepät olivat valmistaneet loisteliaita esineitä, ja kirkkojen holveissa ja seinillä kulta välkehtii yhä mosaiikkikuvien taivastaustoissa. Myös idän ortodok-

rosen med vatten. Att färgen förändrades och blev gul var tecken på otrohet.

Från ungdomstiden har jag erfarenhet av en gul ros som tecken på att ha blivit övergiven. Jag fick den av min pojkvän som på blomsterspråk berättade att han ville avsluta sällskapandet. Jag förstod budskapet och var besviken. Blomman levde onaturligt länge i vasen.

Symboliken lever, men är kanske inte så vanlig ändå. När Salcomp upphörde med sin produktion i Kemijärvi våren 2004 fick de avskedade arbetarna gula rosor. De blev säkert mer skärrade av den förestående arbetslösheten än av rosen som bekräftade den sorgliga realiteten.

Den gula rosen har stått modell då man gett andra blommor ledsamma betydelser: med en gul nejlika lär man visa arrogans och med en gul tulpan berätta om olycklig kärlek.

Eftersom gula rosor verkar saknas i målarkonsten trots att man med dem skulle ha kunnat berätta om sorgliga och upprivande känslor, ser det ut som om den islamska historien inte varit känd i Europa. Hur är det i litteraturen?

Vi kan lämna tråkiga förklaringar åt sitt öde. Gula rosor är vackra. Och färgen hänsyftar ju på solen och himlen, till glädje för de lite vidskepliga. Under romantiken lär den gula rosen ha signalerat om givarens önskan att se sin älskade i ögonen. Man behöver alltså inte oroa sig om brudbuketten innehåller gula rosor.

Religionens gula och gyllene rosor

Före kristendomen tillbad man i medelhavsområdet och Mellanöstern solen och ett antal solgudar, som till exempel Mithra och Apollon. De utstrålade solens guldskimrande ljus. Även de stora religionernas grundare förknippas med klart ljus och deras heliga gestalter har en gloria kring sitt huvud. Människorna gjorde solsymboler av guld (och kanske även gula surrogatbilder).

Att solen är gul vet även små barn som målar sina tecknade stora solar gula. Jag tror att det inte är inlärt utan att det är undermedvetet. Även många vuxna anser solen vara gul. Men solens ljus ser gult och glödande orange ut endast just då den stiger upp och går ner. Annars är den bländande klar och ”vit”.

I den kristliga andaktstraditionen och i konsten är det svårt att skilja på gula och gyllene rosor, symboliken smälter samman. Gult är guldets färg. Trots att gula rosor var sällsynta nykomlingar fick de symbolisk betydelse i den romersk-katolska kyrkan i Mariakulten som fick sin början under 400-talet. Jag vet inte när man hittade på den gula rosens budskap. Den gula rosen berättar om Marias ärofulla hemligheter, bland annat Jesu uppståndelse och Marias upptagande till himlen. (Det är hemligheter, religionen är ett mysterium.)

Med guldet påvisas Marias, Jesus och änglarnas samt även många andra gestalters himmelska väsen. I arbeten från medeltiden med Maria uppenbarelse som motiv är den himmelska bakgrunden ofta gyllene. Änglarna har en vit madonnalilja i handen och på marken växer ibland rosor, dock inte gula. Även Marias upptagande till himlen och krönande till himlens drottning har många konstnärer målat utan att spara på guldet. Men både gula och gyllene rosor fattas, liksom rosor överhuvudtaget. Verk med detta motiv är så fyllda med ikonografiska symboler och innebörder att inte blommor, kanske av mindre betydelse, rymts med. Finns det en blomma med är det vanligen en madonnalilja.

Trots att rosorna var helgade åt Jungfru Maria förevigades de tydligen på målningar endast då man avbildade Maria och Jesusbarnet, vanligen i paradisets roträdgård. Utom vita och röda rosor växer det många andra blommor i trädgården. Maria har himlens drottnings gyllene krona på huvudet.

Eftersom rosor ser ut att finnas nästan enbart i den typens målningar – gula och gyllene aldrig – börjar jag undra om Marias alla hemligheters rosor endast var ett begrepp, föremål för meditation. Ändå tycks den gyllene rosen höra ihop med Maria. En källa berättar att ”den gyllene rosen visar Maria i all sin glans”. Men var finns exempel på Maria och den gyllene rosen? Jag skulle gärna se ett exempel, och även en bild med gula rosor. Gula rosor har naturligtvis kunnat placeras framför bilden av Jungfru Maria först när de stått att få.

Det finns verkligen en gyllene ros gjord av ädel metall. Det är Dygdens gyllene ros, uppståndelsens symbol som reflekterade himlens ljus och klarhet, samt den påvliga kyrkans makt. Denna tradition började påve Urbanu II i slutet av 1000-talet och den fortsatte till år 1867: efter att ha välsignat rosen fjärde söndagen efter fastan överlämnade påven den till en enligt honom förtjänt monark eller annan högtstående person, man eller kvinna. Även påvens emblem var en gyllene ros. Tanken på den påvliga gyllene rosen föddes troligen på grund av den guldglans som omgav kyrkans ledare: guldsmederna hade tillverkat lyxiga föremål, och i kyrkornas valv och på väggarna glänser ännu guldet i mosaikbildernas himmelsfonder.

Även i ortodoxa kyrkor i öster är guld populärt, ett arv från Bysans. Det glimmar i ikonostaserna och bakgrunden till ikonerna är gärna gyllene, ett tecken på

sisessa kirkossa suositaan kultaa, Bysantin perinnön suorana jatkumona. Ikonostaasien eli ikoniseinämien kehyksissä se kimmeltää, ja myös ikoneissa esiintyvien hahmojen tausta on mielellään kultainen, merkkinä heidän yhteydestään taivaaseen ja Jumalaan. Tai heillä on kultainen sädekehä päänsä ympärillä. Mutta kultaisia ja keltaisia ruusuja ikonimaalarit eivät ole ikuistaneet, kuten eivät juuri muitakaan kukkia. Parissa ikonityypissä sentään on punaisia ruusuja. Kirkkotekstiileissä ruusut sen sijaan kukkivat, ehkä myös keltaiset.

Eroon kirkosta

Aluksi taiteilijan tärkeimpänä tehtävänä oli kuvata uskonnon aiheita – ja samalla toimia kirkon propagandistina. Renessanssi toi taiteeseen enemmän liikkumatilaa, kun ruhtinaat ja muut mahtimiehet halusivat palatseihinsa muutakin kuin uskonnollisia maalauksia. Taiteilijat ryhtyivät tekemään muotokuvia ja ottamaan aiheita antiikin mytologiasta, ja näihin töihin sopivat kukat. Ruusut kuuluivat erottamattomalla tavalla monien jumaluuksien olemiseen ja elämänvaiheisiin, mutta ne eivät tietenkään olleet keltaisia eivätkä kultaisia.

Kulta on maallista, mutta ei sentään arkipäiväistä. Se, jolla on sitä paljon, on rikas. Saduissa ovat kullan ihme ja suurenmoisuus hyvin selviä tosiasioita. On kultaisia linnoja ja kultakukkia ja kulta-aarteita ja mitä vain mielikuvitus keksii. Kultaruususta prinssi tunnistaa rakastamansa neidon 'Tuhkimo'-sadun unkarilaisessa versiossa. Vähitellen kulta on kuitenkin "demokratisoitunut", niin että enimmillä länsimaisen kulttuurin maissa elävillä ihmisillä lienee varaa kultaisiin vihkisormuksiin, noihin ikuisuutta ja liiton pysyvyyttä merkitseviin renkaisiin.

Kultaruusu tai jokin muu kukka, esimerkiksi lootus, voi olla aineeton mielen luoma hahmo ja varsin tavallinen näkykokemus sellaisella, jonka elämään kuuluu meditaatio: muuntuneessa tietoisuuden tilassa hänen päänsä yläpuolelle ilmaantuu aika helposti kultaisen tai valkoisen valon ympäröimä valokukka. Hän voi myös tietoisesti visualisoida tuollaisen kukan, halutessaan ruusun. Kaikkien aikojen mystikoilla kaikkialla on ollut näkykokemuksia. 'Paratiisissaan' Dante kuvaa hurmioituneena omaa ruusunäkyään.

Hopearuusu

Hopealla ei ole vertauskuvana yhtä suurta merkitystä kuin kullalla, vaikka onkin arvometalli. Mahtaako muita hopearuusuja ollakaan kuin se, joka kääntää ennakkosuunnitelmat päälaelleen Richard Straussin

Larnakanrusu. Rosen i Larnaca.

oopperassa "Ruusuritari"? Näyttämöllä se on vain hetken verran, taivaallisen heleän kirkkaasti soivan ruusun ojentamisen kohtauksen verran. Minut tuo musiikki kohottaa kauneuden kokemisen hurmokseen. Ilmaus on ehkä teatraalinen, mutta se on tunteeni mukainen, ja päähenkilöiden rakastumisentunteen mukainen.

Kun libretosta lukee vuorosanoja ja sulkeissa olevia lavastusohjeita, huomaa viittauksia taivaaseen. Hopearuusu on syntyisin taivaan paratiisista: näin tuntuu Sophiesta, jolle Octavian, ruusuritari, eräänlainen amoriini, ojentaa sulhasen lemmentervehdyksenä hopearuusun. Sophie on naiivi ja hurskas, juuri luostarikoulusta kotiutunut. Ei siis ole ihme, että kauniin komea ruusuritari on hänestä kuin taivaallinen ilmestys, enkeli, joka laskeutuu korkeuksista hänen eteensä hopeinen ruusu kädessään (ylätasanteelta portaita myöten alas huoneeseen). Octavian on pukeutunut kiireestä kantapäähän hopealle kimaltelevaan pukuun, selviää oopperan tekstistä.

Myyteissä hopea on yhteydessä kuuhun, ja kuu moniin jumalattariin ja myös naiseen. Naisen elämään kuuluvat syklit vertautuvat kuun vaiheisiin. Kuu ja hopea ovat feminiinisiä, kuten pikantilla tavalla myös ruusuritari, sillä hänen roolinsa on kirjoitettu naislaulajalle. Kulta taasen on maskuliininen ja yhteydessä aurinkoon ja auringon jumaliin, muinaiskulttuureista kristinuskoon. ◆

Itse tuunattu hopeinen ruusu, paljon vaatimattomampi kuin oopperan hopearuusu. Sitä ei edes ole jalostettu pisaralla persialaista ruusuöljyä.

Självfixad ros i silver, mycket anspråkslösare än operans silverros. Den här är inte ens förädlad med en enda droppe persisk rosenolja.

deras förbindelse med himlen och Gud. Eller så har gestalterna en gyllene gloria kring huvudet. Men gula och gyllene rosor har ikonmålarna inte förevigat, liksom just inte heller andra blommor. Ett par ikontyper har ändå röda rosor. Men i kyrktextilerna blommar rosor, kanske även gula.

Skilt från kyrkan

I början var konstnärens viktigaste uppgift att avbilda religiösa symboler – och samtidigt göra propaganda för kyrkan. Renässansen gav konsten mer rörelsefrihet på grund av att furstar och andra makthavare ville ha andra än religiösa målningar i sina palats. Konstnärerna började måla porträtt samt välja motiv ur antikens mytologi. Där passade blommorna in. Rosor hörde till många gudomligheters tillvaro, men de var varken gula eller gyllene.

Guld är världsligt men inte vardagligt. Den som har mycket är rik. I sagor är guldets under och förträfflighet klara fakta. Det finns guldslott, gyllene blommor och guldskatter, allt vad man kan fantisera om. Tack vare den gyllene rosen känner prinsen igen sin älskade jungfru i den ungerska versionen av Askungen. Så småningom har guldet ”demokratiserats” så att de flesta människor som lever i den västerländska kulturen använder vigselringar i guld som tecken på evig kärlek.

Den gyllene rosen eller någon annan blomma, exempelvis lotusen, kan vara ett immateriellt fantasifoster och en vanlig syn hos dem som mediterar: ovanför huvudet uppenbarar sig rätt lätt en ljusblomma omgiven av gyllene eller vitt ljus. Personen kan även medvetet visualisera en sådan blomma, en ros om hon så vill. Mystiker har i alla tider haft syner, Dante beskriver extatiskt sin rosuppenbarelse.

Silverrosen

Silver har inte som sinnebild lika storbetydelse som guld, trots att det är en ädelmetall. Finns det andra silverrosor än de som vänder förhandsplanerna upp och ned i Richard Strauss opera Rosenkavaljeren? På scenen är den endast en kort stund under det den överräcks under en himmelskt vacker besjungen scen. Jag blir hänförd av den vackra musiken. Det är kanske teatraliskt uttryckt, men det är i samklang med mina, och huvudpersonernas förälskelses, känslor.

När man läser replikerna i librettot och scenografidirektiven observerar man hänvisningar till himlen. Silverrosen är född i det himmelska paradiset: så känner Sophie åt vilken Octavian, rosenriddaren, ett slags amorin överräcker silverrosen som fästmannens hälsning. Sophie är naiv och from, just kommen från klosterskolan. Det är alltså inte att undra övar att den vackra och ståtliga rosenriddaren för henne är som en himmelsk uppenbarelse som stiger ner framför henne kommen från höjden med en silverros i handen (från övre avsatsen längs trapporna ner i rummet). us är klädd från topp till tå i en silverglänsande dräkt, står det i operans text.

I myterna är silver i förbindelse med månen, och månen med många gudinnor och med kvinnan. Cyklerna i kvinnas liv kan jämföras med månfaserna. Månen och silvret är feminina, liksom även på ett pikant sätt rosenkavaljeren: rollen är nämligen skriven för en damröst. Guld är åter maskulint och står i förbindelse med solen och solens gudar, från forntida religioner till kristendomen. ◆

Boskoopin rosaario. Rosariet i Boskoop. Kuva/ Foto Ernst Jensen

Puutarha ja ruusuelämyksiä kanaalien takaisesta maasta 17. –22 .6.2011

Käännös tanskankielestä suomeksi Andrea Standertskjöld-Nordenstam

Hollantilainen puutarhakulttuuri ja puutarhatyyli ovat jotain aivan erikoista. Matka tarjoaa puutarhaelämyksiä, jotka ovat erilaisia verrattua niihin, joita olemme tottuneet näkemään. Tulemme näkemään monia erilaisia puutarhoja vaihtelevilla ruusumäärillä.

Suunnitellessamme matkakohteita ruusujen määrä ei ole ollut ratkaiseva. Vierailemme Westbroek puistossa Haagissa, www.westbroekpark.nl, missä uusia ruusulajikkeita kokeillaan ja arvostellaan, linnapuutarha Arcenissa, www.kasteeltuinenarcen.nl sekä pienemmmässä aivan uudessa ruusutarhassa Lottumissa. Tämän lisäksi vierailemme yksityisissä ruusutarhoissa. Meitä ilahduttaa tilaisuus vierailla uudelleen Demenissä Martje van den Bosch ja Fridtjof Bremerin puutarhassa, www.detuinenindemen.nl ja Appelternin puutarhoissa, www.appeltern.nl, jotka tarjoavat monia erilaisia puutarhaelämyksiä.

Matkustamme linja-autolla Saksan läpi ja suoraan hotellillemme, joka on De Bilderberg Oosterbeekissä, www.bilderberg.nl, Arnhemin lähellä. Siinä asumme koko matkan ajan. Hotellissa on uima-allas ja kuntosali. Ottakaa uimavarusteita mukaan.

Birthe ja Ernst Jensen ovat suunnitelleet matkan ja he toimivat myöskin matkanjohtajina.

Appeltern. Kuva/foto Eila Paljojärvi

Trädgårds- och rosenupplevelser i landet med kanalerna 17.- 22.6. 2011

Käännös tanskankielestä ruotsiksi Andrea Standertskjöld-Nordenstam

Den holländska trädgårdskulturen och trädgårdsstilen är något alldeles speciellt. Resan bjuder på trädgårdsupplevelser, som är annorlunda än dem vi är vana att se. Vi kommer att se många olika trädgårdar med ett varierande antal rosor. Vid urvalet av trädgårdar, som vi kommer att besöka, har det inte varit antalet rosor som har varit avgörande. Vi besöker den stora Westbroekparken i Haag, www.westbroekpark.nl, där nya rosor från hela världen prövas och bedöms, slottsträdgården vid

Arcen, www.kasteeltuinenarcen.nl, samt en mindre helt nyanlagd rosenpark i Lottum. Därutöver skall vi besöka privata trädgårdar. Vi glädjer oss mycket åt att återse trädgården i Demen hos Martje van den Bosch och Fridtjof Bremer, www.detuinenindemen.nl, och trädgårdarna i Appeltern, www.appeltern.nl, som bjuder på flere olika trädgårdsupplevelser.

Resan går med buss genom Tyskland och direkt till vårt hotell De Bilderberg i Oosterbeek, www.bilderberg.nl, nära Arnhem, där vi bor under hela resan. På hotellet finns det swimmingpool och fitnessrum. Tag med badkläder.

Resan är planerad av Birthe och Ernst Jensen, som också leder resan.

Appeltern. Kuva/foto Eila Paljojärvi

Matkainfo

Lähtö: 17.kesäkuuta klo. 08.00 Darum Busserin lähtöpaikasta, Alsædvej 23, Darum, 6740 Bramming. Tässä on ilmainen paikoituspaikka omalle autolle. Darum Busser sijaitsee lähellä Darum Camping, Alsædvej 24, Darum, 6740 Bramming, puh. +45 7517 9116, www.darumcamping.dk, jossa on mahdollisuus vuokrata mökki yöpymistä varten, mikäli on tarkoitus saapua paikkakunnalle edellisenä päivänä. Toinen mahdollinen yöpymispaikka on Danhostel Ribe, Sct. Pedersgade 16, 6760 Ribe, puh.+ 45 7542 0620, E-mail: ribe@danhostel.dk.

Junamatka: Brammingin asemalle ja tästä 10 minuuttia taksilla tai Riben asemalle, jolloin junaa vaihdetaan Brammingissa.

Paluu: 22 kesäkuuta myöhään iltapäivällä/illalla. Aikataulu on riippuvainen liikenneolosuhteista Saksassa.

Kustannukset

Matkan hinta: 4.750 Tanskan kruunua kahden hengen huoneessa. Yhden hengen huoneen lisämaksu on 750 kruunua.

Ennakkomaksu: 1.500 kruunua henkilöä kohti, joka maksetaan ilmoittautumisen yhteydessä eikä makseta takaisin esteen sattuessa. Puuttuva loppumaksu maksetaan viimeistään 15. huhtikuuta 2011. Ilmoittautuminen astuu voimaan, kun ennakkoilmoittautuminen on maksettu.

Matkan hintaan sisältyy: Linja-autokuljetus, hotelli jossa on kylpy, WC, tv ja puhelin. Aamuateria ja illallinen (2 eri ruokalajia ja kahvi), juomat eivät sisälly hintaan. Kaikki sisäänpääsyliput.

Hintaan ei sisälly: Juomiset, lounas, matkavakuutus ja peruutusvakuutus.

Järjestäjällä on oikeus muutoksiin.

Ilmoittautuminen ja tiedustelut

Mahdollisia muita tietoja ja ennakkoilmoittautuminen: Birthe ja Ernst Jensen puh. +45 7542 1834, parhaiten tavoiteltavissa klo. 9-10, e-mail: egj@post1.dknet.dk

Appeltern. Kuva/foto Eila Paljojärvi

Reseinfo

Avresa den 17. juni kl. 08.00 från Darum Busser, Alsædvej 23, Darum, 6740 Bramming.

Här finns friparkering för bilen . Darum Busser finns nära Darum Camping, Alsædvej 24, Darum, 6740 Bramming, tlf.nr. +45 7517 9116, www.darumcamping.dk , där det finns möjlighet att hyra en stuga för övernattning, ifall man önskar anlända dagen innan. En annan samlingsplats är vid Danhostel Ribe, Sct. Pedersgade 16, 6760 Ribe, tlf. nr. +45 7542 0620, E-mail: ribe@danhostel.dk, där man också kan övernatta.

Resa med tåg: Till Bramming st. Härifrån tar det 10 minuter med taxi. Eller till Ribe st. efter att man bytt tåg i Bramming.

Hemkomst den 22 juni sent på eftermiddagen/på kvällen. Tidpunkten är beroende av trafikförhållanden i Tyskland.

Kostnader

Resans pris: 4.750 danska kronor i dubbelrum. För enkelrun ett tillägg på 750 kronor.

Förhandsbetalning: 1.500 kronor pr. person betalas vid anmälan och betalas inte tillbaka vid förhinder. Resterande belopp skall vara inbetalt senast den 15. april 2011. Anmälan är i kraft när förhandsbetalningen är erlagd.

I resans pris är inkluderat: Busstransport, hotell med bad, toalett, tv, telefon. Morgonmål och middag (2 rätter och kaffe) , drycker ingår inte. Alla inträdesbiljetter..

Inte inkluderat i resans pris: Drycker, lunch, reseförsäkring och annuleringsförsäkring.

Arrangören har rätt till ändringar i programmet.

Annmälan och upplysningar

Eventuella ytterligare upplysningar och förhandsanmälan till: Birthe och Ernst Jensen
tlf. nr. +45 7542 1834, träffas bäst kl. 9 – 10, e-mail: egj@post1.dknet.dk

Jäsenyys muissa pohjoismaissa

Maksamalla jäsenenmaksun ja ilmoittamalla nimesi ja osoitteesi jäsenrekisterin pitäjälle niin tulet jäseneksi alla mainituilla Ruususeuralla. Muistathan maksaa Euroissa ja käyttää IBAN ja BIC-koodia niin ei tule pankkikuluja. Summa on maan valuutassa, koska kurssi vaihtelee.

Medlemskap i de andra nordiska länderna

Genom att betala in medlemsavgiften på något av nedanstående konto och meddela namn och adress till medlemssekreteraren blir du medlem i önskat Rosensällskap. Kom ihåg att betala i Euro och använda IBAN och BIC-cod så blir det inga bankavgifter. Avgiften står i det egna landets valuta eftersom valutorna fluktuerar.

Danmark
Årsavgift 290 DK + Anmälningsavgift 50 DK
IBAN DK7030000044579230
BIC DABADKKK
Kontaktperson
Gitte Watson
e-post: gw@.rosenselskabet.dk

Island
Årsavgift 4400 ISK till Islands trädgårdsförening
samt 500 ISK till Rosaklubbur
IBAN # IS111163260001175701696539
BIC LSICISRE
Kontaktperson: Valborg Einarsdottir
e-post: gardurinn@gardurinn.is

Norge
Årsavgift 225 NKR
IBAN NO 4505343699451
BIC DNBANOKKXXX
Medlemssekreterare: Leonard Larsen
e-post: post@norskroseforening.com

Sverige
Årsavgift 225 SEK
IBAN SE6395000099604246725420
BIC NDEASESSXXX
Medlemsregister: Lissie Johansson
e-post: lissie.c.johanson@telia.com

'Le Rire Nirais'. Kuva/foto Eila Paljojärvi

Paikallisryhmät – Lokalgrupperna

www.ruususeura.fi

Helsingin paikallisryhmä
Helsingfors lokalgrupp

Talvikauden tapaamiset Ankkalinnassa, Talvipuutarhan takana stadionia vastapäätä, valkoisen ison portin takana heti oikealla, osoite Hammarskjöldintie 1. Kahvitarjoilua ei järjestetä, ota omat eväät mukaasi.
Tiistai 11.1.2011 klo 18.00 Börje Fri: Kärhöt ja ruusut, kärhöjen käyttö ruusujen kanssa.
Tiistai 8.2. 2011 klo 18.00 Inger Kullberg: Ljuvliga, doftande rosor. Tulkkaus suomeksi tarvittaessa.
Tiistai 8.3. 2011 klo 18.00 Asta ja Kajo Haapalainen: Ruusukaaria.
Kesäretki Gotlanti/Visby suunnitteilla juhannuksen jälkeen.
Kesäkuukaudet: talkoot Meilahden Ruusutarhassa joka kuukauden 1. tiistai eli **3.5., 7.6., 5.7. ja 2.8.2011**

Vintertid träffas vi i Ankeborgen, Hammarskjöldsvägen 1. Ankeborg ligger mitt emot stadion genast till höger bakom en stor vit port. Ingen kaffeservering ordnas, tag med eget kaffe och kaffebröd.
Tisdag 11.1.2011 kl. 18.00 Börje Fri: Klematis tillsammans med rosor.
Tisdag 8.2.2011 kl. 18.00 Inger Kullberg: Ljuvliga, doftande rosor. Vid behov översättning till finska.
Tisdag 8.3.2011 kl 18.00 Asta och Kajo Haapalainen: Rosenbågar.
Sommarutfärd till Gotland/Visby genast efter midsommar under arbete.
Sommarmånaderna: talko i Mejlands Rosarium varje 1. tisdag dvs. **3.5., 7.6., 5.7. och 2.8.2011**

Pirkanmaan paikallisryhmä

Keskiviikko 16.2.2011 klo 18.00–20.00 tapaaminen Tampereella Metso-kirjaston luentosali 2.:ssa, luennoitsijana Esa Jussila Esbaulta kertomassa Neudorffin luonnonmukaisista torjunta-aineista ja erikoislannoitteista.

Kuva/foto Eila Paljojärvi

PALAUTUSOSOITE – RETURADRESS
Suomen Ruususeura ry
Metsolankatu 32
33900 Tampere

.HV23

Ruusu lokakuussa. Kuva/foto Sirpa Konttinen